

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální patologie a sociologie

Vraždy páchané mládeží a dětmi na rodičích a prarodičích

Bakalářská práce

Autor: Šárka Ceralová

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Vedoucí práce: PhDr. Jan Hubert

Hradec Králové

2015

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Šárka Ceralová**
Osobní číslo: **P121386**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální patologie a prevence**
Název tématu: **Vraždy páchané mládeží a dětmi na rodičích a prarodičích**
Zadávající katedra: **Katedra sociální patologie a sociologie**

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce se zabývá trestným činem vraždy páchaným dětmi a mládeží na nejbližších příbuzných, tj. na rodičích a prarodičích. Věnuje se četnosti tohoto jevu, způsobu provedení, typům pachatelů a motivům, které je k tak závažnému trestnému činu vedly. Metodou výzkumu je rozhovor s odborníky, kteří se s těmito jedinci setkali v rámci výkonu svého povolání.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování bakalářské práce:
Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jan Hubert**
Katedra sociální patologie a sociologie

Datum zadání bakalářské práce: **7.2.2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **22.4.2015**

L.S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
děkan

PhDr. Václav Bělík, Ph.D.
vedoucí katedry

dne

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci na téma Vraždy páchané mládeží a dětmi na rodičích a prarodičích vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Šárka Ceralová

Poděkování

Děkuji PhDr. Janu Hubertovi za odborné vedení, cenné rady a kritické připomínky, které mi při tvorbě bakalářské práce poskytl. Dále děkuji své rodině, nejbližším přátelům a známým za podporu a pomoc po celou dobu studia.

Anotace

CERALOVÁ, Šárka. *Vraždy páchané mládeží a dětmi na rodičích a prarodičích*. Hradec Králové, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Katedra sociální patologie a sociologie.

Bakalářská práce se zabývá problematikou vražd páchaných mládeží a dětmi na rodičích a prarodičích, uvádí příčiny a možné vlivy na kriminalitu dětí a mládeže. Dále přibližuje charakteristické rysy kriminality této věkové skupiny, násilnou kriminalitu a vraždy, které páchají. U násilné kriminality, vražd a vražd motivovaných osobními vztahy je v práci naznačen jejich vývoj za poslední desetiletí. U konkrétního činu vražd páchaných na rodičích a prarodičích je uvedena četnost tohoto jevu, typologie pachatelů, jejich možné motivace, vražedné zbraně a použité násilí. Výzkumná část je provedena pomocí rozhovorů s odborníky, kteří se v rámci svého povolání setkali s dětskými či mladistvými vrahy rodičů. Cílem je zjistit, zda přibývá brutality u dětí a mladistvých, zmapovat četnost a specifika vražd rodičů na konkrétních případech.

KLÍČOVÁ SLOVA

Dítě, mladistvý, mládež, rodiče, prarodiče, kriminalita, vražda, paricida, otcovražda, matkovražda.

Annotation

CERALOVÁ, Šárka. *Murders committed by youngsters and children towards parents and grandparents*. Hradec Králové, 2015. Bachelor Thesis. University of Hradec Králové, Faculty of Education, Department of Social Pathology and Sociology.

This bachelor thesis deals with the problems of murders committed by youngsters and children towards parents and grandparents. It presents the causes and possible influence to child and youngster criminality. Moreover, it shows typical features of this kind of crime, offensive crimes and murders that the members of this age group commit. There is listed the crime development in the last decade. In particular cases of parents and grandparents' murders there is shown their frequency, typology of offenders, their possible motives, murder weapons and acts of violence they use. The research part is carried out by the dialogues with experts who have met and worked with children or juvenile murderers of parents. The aim is to learn whether the level of brutality is increasing, to get acquainted with some special features of murders in specific cases.

KEYWORDS

Child, youngster, the youth, parents, grandparents, criminality, murder, patricide, matricide..

Obsah

Úvod	10
1 Základní pojmy	11
1.1 Dítě.....	11
1.2 Mladistvý	11
1.3 Mládež	11
1.4 Zletilost	12
1.5 Sociálně patologické jevy	12
1.6 Kriminalita	12
1.7 Delikvence	12
1.8 Vražda.....	13
2 Faktory působící na kriminální chování mládeže	14
2.1 Biologické faktory	14
2.1.1 Vrozené dispozice (dědičnost).....	14
2.1.2 Typ rozeného zločince.....	15
2.1.3 Genealogické studie.....	15
2.1.4 Studie dvojčat	15
2.1.5 Hyperaktivita	16
2.1.6 Psychopatie.....	16
2.1.7 MAO-A.....	17
2.1.8 Pohlaví.....	17
2.2 Sociální faktory.....	18
2.2.1 Rodina.....	18
2.2.2 Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN) 19	
2.2.3 Vrstevníci	20
2.2.4 Škola.....	20

2.3	Psychické faktory.....	21
2.3.1	Osobnost.....	21
2.3.2	Temperament.....	22
2.3.3	Inteligence.....	22
3	Charakteristické rysy kriminality mládeže.....	25
4	Násilná kriminalita.....	26
4.1	Typologie mladistvých pachatelů násilné kriminality.....	26
4.2	Vývoj násilné kriminality mládeže.....	26
5	Vraždy.....	28
5.1	Osobnost pachatele.....	28
5.2	Motivace k trestným činům.....	29
5.3	Klasifikace vražd.....	29
5.4	Vývoj počtu vražd a současný stav.....	30
5.5	Vraždy motivované osobními vztahy.....	31
6	Vraždy na rodičích a prarodičích.....	33
6.1	Klasifikace pachatelů vražd rodičů.....	33
6.2	Údaje o pachatelích.....	33
6.3	Vražedné zbraně.....	33
6.4	Použité násilí.....	37
6.5	Kazuistiky vražd rodičů potomky.....	37
7	Kvalitativní výzkum.....	40
7.1	Cíl výzkumu.....	40
7.2	Metoda výzkumu.....	40
7.3	Stručná charakteristika jednotlivých případů.....	42
7.3.1	Rozhovor č. 1 – respondent Mgr. Hana Kvasničková, kriminalistka - Policie ČR.....	42
7.3.2	Rozhovor č. 2 – respondent JUDr. Miroslav Antl, senátor a bývalý státní zástupce43	

7.3.3	Rozhovor č. 3 – respondent kpt. Ing. Milan Jušta, kriminalista – Policie ČR	44
7.3.4	Rozhovor č. 4 – respondent Mgr. Adam Kafka, soudce Krajského soudu Brno	46
7.3.5	Rozhovor č. 5 – respondent kpt. Mgr. Jan Žerovnický, kriminalista – Policie ČR.....	47
7.4	Vyhodnocení.....	48
7.4.1	Vraždy rodičů spáchaných dětmi a mládeží.....	48
7.4.2	Brutalita a agresivita.....	49
7.4.3	Rodina.....	49
7.4.4	Vzdělání.....	50
7.4.5	Motivace.....	51
7.4.6	Průběh činu.....	52
7.4.7	Následky činu.....	52
8	Závěr.....	54
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	55
	SEZNAM PŘÍLOH.....	58

Úvod

Tématem této bakalářské práce je velmi závažný sociálně-patologický jev, kterým by se společnost měla zabývat, a to vraždy páchané mládeží a dětmi. Tyto činy jsou poměrně opomíjené, ale o to více šokující, pokud jsou spáchány na nejbližších příbuzných pachatelů, kterými mohou být rodiče či prarodiče. Z médií se občas dozvídáme o kriminálních činech spáchaných dětmi a mladistvými, přičemž způsob provedení je mnohdy velmi agresivní a brutální. Téma jsem si zvolila proto, že se o tuto problematiku zajímám a pokusila bych se k tématu poskytnout komplexní informace, kterých není mnoho.

Cílem práce je seznámit veřejnost s problematikou vražd spáchaných dětmi a mladistvými na rodičích a prarodičích, poukázat na současný stav této kriminality, zjistit, jak často se tyto činy dějí a jaká specifika je doprovázejí.

V úvodu jsou uvedeny pojmy, klíčové pro tuto práci, následně jsou zde rozebrány faktory, které ovlivňují kriminalitu mládeže a mají význam především z hlediska prevence, aby se těmto závažným činům dalo zabránit, případně zamezit opakování. Dále se věnuji charakteristice trestné činnosti mladistvých, která je odlišná od činů spáchaných dospělými pachateli. Následující část představuje specifika násilné kriminality mládeže, následně se zabývá vraždami obecně, vraždami motivovanými osobními vztahy a vraždami na rodičích a prarodičích, přičemž v jednotlivých kapitolách jsou rozebrány typologie pachatelů, motivace, zbraně, vývoj počtu činů a další informace týkající se vražd. Pro lepší orientaci jsou v jednotlivých kapitolách uvedeny statistiky a grafy příslušných činů. Text je doplněn kazuistikami vražd rodičů spáchaných potomky. Jeden na našem území a jeden v USA.

Cílem kvalitativního výzkumu je na konkrétních případech zjistit specifika vražd rodičů, které spáchali nebo se o ně pokusili děti a mladiství. K získání dat byla zvolena metoda rozhovoru, zúčastnilo se ho pět respondentů, odborníků v oborech kriminalistiky a trestního práva.

1 Základní pojmy

1.1 Dítě

V této kapitole vysvětlím základní pojmy, které jsou klíčové pro mou bakalářskou práci. Nejdříve výklad pojmu dítě. Dítě je podle trestního práva (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, §126) osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak. Podle psychologického slovníku (Hartl, Hartlová, 2009) je dítě lidský jedinec v období od narození do 15 let. Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 46-47) definují dítě jako lidského jedince v životní fázi od narození po adolescenci. Dle některých pojetí je za dítě považován jedinec již před narozením.

Dítě mladší patnácti let není trestně odpovědné, tzn., nemůže být trestně stíháno. Trestný čin spáchaný dítětem se nazývá **čin jinak trestný**. Dále lze toto jednání pojmenovat **prekriminalita**.

1.2 Mladistvý

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (Zákon č. 218/2003 Sb., §2, ods. 1c) uvádí, že mladistvý je ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku. Podle kriminologického slovníku (Zoubková a kol., 2011) je mladistvý pachatel pojem, označující kategorii pachatelů trestných činů, kteří „v době spáchání provinění dovršili patnáctý rok svého věku“, tj. osoby již trestně odpovědné, ale jejichž postavení v trestním řízení je oproti starším pachatelům výrazně modifikováno. Toto období je v psychologii označováno jako adolescence. Vymezení věkové kategorie mladistvých souvisí s hranicí zletilosti, která je dána dovršením věku osmnácti let.

Trestné činy spáchané mladistvými se nazývají **provinění**. Je tomu tak proto, aby nedocházelo ke stigmatizaci mladistvého, u kterého je větší pravděpodobnost nápravy než u dospělého pachatele, pokud dojde ke vhodnému působení.

1.3 Mládež

V zákoně o soudnictví ve věcech mládeže (Zákon č. 218/2003 Sb., §2, ods. 1a) se mládeží rozumí děti a mladiství.

1.4 Zletilost

Podle nového občanského zákoníku (Zákon č. 89/2012 Sb., §30, ods. 1 a 2) je zletilý ten, kdo dovrší osmnáctý rok věku, čímž se též nabývá svéprávnosti. Před dovršením tohoto věku lze nabýt plné svéprávnosti přiznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství. Zletilost takto získaná se neztrácí ani zánikem manželství nebo prohlášením manželství za neplatné.

1.5 Sociálně patologické jevy

Pojem „sociální patologie“ zavedl Herbert Spencer. Podle definice Fischera a Škody (2009, s. 13) jsou sociálně patologické jevy: *„Škála jevů, které vnímáme jako nechtěné, nežádoucí nebo až nepřijatelné. Každý takový jev má svoji míru společenské nebezpečnosti.“* Dále uvádí, že čím vyšší je škodlivost a nebezpečnost daného jevu, tím je větší snaha o jeho řešení. Jako příklad patologických jevů uvádějí závislostní chování, delikvenci, kriminalitu či organizovaný zločin.

1.6 Kriminalita

Kriminalita je nejzávažnějším sociálně patologickým jevem a rozlišuje dvojí pojetí. Jedno z nich je legální (juristické) pojetí, které kriminalitu chápe jako jednání, které je trestním právem považováno za trestné činy. Další definicí je definice sociologická, která je v porovnání s legálním pojetím velmi neurčitá, a jedná se zde spíše o materiální vymezení kriminality (Novotný, Zapletal, 2004, s. 20).

Kriminalitu zkoumá především kriminologie a spolu s ní ještě další samostatné kriminální vědy, například kriminalistika, trestněprávní věda nebo kriminální politika.

U kriminality je také důležité zmínit, že existuje kriminalita zjevná a latentní. Zjevná kriminalita je registrována a zaznamenávána v oficiálních statistikách, zatímco latentní kriminalita je skrytá a orgány činné v trestním řízení se o ní nikdy nedozví. Proto nemůže být zahrnuta ve statistikách. Skutečná kriminalita se tedy skládá ze zjevné a latentní kriminality (Novotný, Zapletal, 2004, s. 45).

1.7 Delikvence

Toto slovo pochází z latinského delinquere a znamená provinit se, delikvent je tedy proviňující se člověk. Delikventní jednání může, ale nemusí být spojeno s právními následky. V publikaci Epidemie delikvence (Novotný, 2006, s. 8) je uvedeno, že pojem

delikvence se používá spíše v případech méně závažného proviňování mladistvých, které vždy nemusí končit před soudem, zatímco pojem kriminalita označuje závažnější provinění (trestné činy), a to zejména u osob dospělých.

Dle definice Matouška a Kroftové (2003, s. 315) zahrnuje delikvence „*všechny typy jednání, jež porušují sociální normy chráněné právními předpisy, včetně přestupků*“.

Delikvence je širším pojmem než kriminalita. Označuje činnost porušující nejen právní, ale i společenské normy, takže se takové jednání vztahuje i na děti a mladistvé. Podle stupně závažnosti činu rozlišujeme chování disociální, asociální a antisociální (NICM, 2014).

1.8 Vražda

Vraždou se rozumí úmyslné usmrcení jiné osoby. Trestní sazba u tohoto trestného činu je deset až osmnáct let odnětí svobody. Kdo tak učiní s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody v rozmezí dvanáct až dvacet let.

Patnáct až dvacet let odnětí svobody je trest pro pachatele vraždy, u které jsou splněny zvláštnosti popsané v trestním zákoníku (více osob, těhotná žena, atd.). Tento trest hrozí i osobám, jež se takového činu dopustí opětovně, zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, s úmyslem získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch, ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin, nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky. I příprava vraždy je trestná (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, §140).

Speciálním případem vraždy je **paricida**, což je vražda jednoho z rodičů, případně obou. Konkrétněji **patricida** je vražda otce a **matricida** je pojem pro vraždu matky (Linedecker, 1994, s. 7).

2 Faktory působící na kriminální chování mládeže

V úvodu této kapitoly bych ráda zmínila, že zabývat se příčinami kriminálního chování mládeže je velmi důležité, a to především z důvodu prevence a zajištění správného působení na delikventní mládež. Proto jsem se rozhodla rozebrat alespoň některé výrazné příčiny.

Na dětské pachatele trestných činů je pohlíženo mírněji především kvůli jejich nízkému věku a nezkušenosti, na druhou stranu pokud se závažné kriminální jednání projevuje již v tak nízkém věku, správný vývoj jedince je značně ohrožen. Existuje mnoho vlivů, které na osobnost člověka působí. Může jimi být dědičnost, psychika, vrstevníci, škola, atd. Mnohdy se zapojí více faktorů najednou a vzniká kriminální chování.

Je těžké určit přesné příčiny kriminálního chování mládeže. Odlíšení biologických příčin od vlivu rodiny nebo prostředí je velmi nesnadné. Například nepřátelské chování může být reakcí na nepříznivé podmínky v dětství, špatné prostředí, ale může být i vrozenou dispozicí. Osobně se ztotožňuji s názorem, že rozhodujících je více faktorů, které působí dohromady, to znamená, že jeden faktor bez druhého by kriminální jednání vůbec nemusel vyvolat.

Příčiny kriminality dětí a mládeže jsou obdobné jako u kriminality dospělých, ale mohou se vyskytnout různé zvláštnosti. Kromě uvedených příčin, které budu rozebírat podrobněji, má svou nezastupitelnou roli i prenatální vývoj dítě a postoj matky k těhotenství. V knize *Agresivita v psychiatrii* (Látalová, 2013, s. 24) se např. uvádí, že kouření těhotných žen má souvislost s násilnou trestnou činností jejich synů.

Dalších takových faktorů, které mohou zapůsobit na delikventní jednání jedince je mnoho. V této práci jsou rozebrány alespoň některé.

2.1 Biologické faktory

2.1.1 Vrozené dispozice (dědičnost)

Matoušek a Kroftová uvádějí, že jedním z velmi významných vlivů na delikventní chování mládeže jsou vrozené dispozice. Většina osobnostních vlastností, postojů či zájmů je dědičná. Dědičnost tedy může ovlivňovat sebekontrolu či hyperaktivitu, nelze však říci, že samotná genetika vede ke kriminálnímu chování. Spíše zvyšuje pravděpodobnost, že se na chování projeví další činitelé, bez nichž by se delikventní jednání neuskutečnilo. (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 21-23)

2.1.2 Typ rozeného zločince

V knize Kriminologie (Novotný, Zapletal, 2004, s. 79-80) Lombroso zkoumal biologické faktory a odmítal vliv výchovy a prostředí. Popsal určité znaky, které určily „typ rozeného zločince“. Zločinec se dle Lombrosa odlišuje určitými fyzickými a psychickými anomáliemi. Zkoumal především tvar lebek, dále posuzoval uši, tváře, rty, zuby, vlasy, vousy a další tělesné konstituce. Předpokládal totiž, že těmto anomálním tělesným znakům odpovídají mentální vlastnosti, jakými jsou citová oploštělost, snížené vnímání bolesti, sklon k požívání alkoholu, zvýšená agresivita, atd.).

Vedle „rozeného zločince“ Lombroso ještě rozeznával příležitostné zločince, zločince „z vášně“, kriminální epileptiky a morálně patologické delikventy. Tím položil základ jedné z prvních typologií pachatelů. A přestože největší důraz kladl na dědičnost, v pozdějších dílech uznával i určité společenské, ekonomické či přírodní činitele (Novotný, Zapletal, 2004, s. 79-80).

2.1.3 Genealogické studie

Dalšími genetickými studiemi byly studie genealogické, které zkoumaly více generací. Nejznámější studií tohoto druhu vedl Henry H. Goddard, který do svého výzkumu zahrnul šest generací rodu Kallikaků. Tuto generaci započal voják s fiktivním jménem Martin Kallikak. Tento voják zplodil s chudou, mentálně retardovanou dívkou syna, kterým započala nemanželská linie rodu. Poté si vzal vzdělanou a bohatou ženu, se kterou založil linii manželskou. Obě linie byly Goddardem porovnávány a zjistilo se, že u nemanželské linie se více objevovala mentální retardace, degenerace a antisociální jedinci. Goddard došel k tomu, že se nedědí kriminalita, nýbrž slabomyslnost, díky níž se slabomyslní jedinci stávají rizikovějšími z hlediska kriminality.

Ve studii však nebylo přihlédnuto k odlišným sociálním vlivům a životním podmínkám potomků, takže vliv biologických činitelů nebyl jasně prokázán (Novotný, Zapletal, 2004, s. 81-82).

2.1.4 Studie dvojčat

Publikace Mládež a delikvence (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 24) uvádí další ze studií, kterou je studie jednovaječných i dvojvaječných dvojčat. Studie provedená Langem ve dvacátých letech dvacátého století zjistila obrovské rozdíly mezi jednovaječnými a dvojvaječnými dvojčaty. Pravděpodobnost, že pokud bylo z trestného

činu usvědčeno jedno dvojče, bylo trestáno i druhé dvojče, byla pětkrát vyšší u jednovaječných než u dvojvaječných dvojčat. Vzorek však nebyl reprezentativní, protože nebyla zjišťována genetická shoda dvojčat.

Známé jsou také dánské a norské studie, které pracují s národními rejstříky populace (zahrnují např. všechna dvojčata narozená v určitém desetiletí). Jejich výsledkem bylo zjištění, že shoda v kriminálním chování je dvakrát až třikrát větší mezi jednovaječnými dvojčaty než mezi dvojvaječnými. Srovnání jedinců, kteří nepocházejí z dvojčat, dvojvaječných a jednovaječných dvojčat prokázalo, že nepodmíněný trest odnětí svobody je nejčastější u jednovaječných dvojčat.

Zjistilo se, že ze 7172 dvojčat (v Dánsku) se 35% jednovaječných dvojčat shoduje v kriminálním chování (u dvojvaječných jen 13%). V takovém případě se 65% dvojčat v kriminálním chování neshoduje a podle Mednicka to znamená, že prostředí má na kriminalitu větší vliv než dědičnost (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 24).

2.1.5 Hyperaktivita

Další možnou příčinou kriminálního chování mládeže je ADHD (Attention Deficit Hyperaktivity Disorder) neboli porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou. Matoušek a Kroftová (2003, s. 27-28) uvádějí, že tato porucha se projevuje změnami nálad, impulzivním chováním a neobratností, nedostatkem koordinace a zábran. Děti s touto poruchou jsou považovány za neposedné a neustále mluvící. Častěji si způsobí úrazy a trpí alergiemi. Mají snížené sebehodnocení, častější jsou u nich i neurotické poruchy a poruchy chování. Svým okolím nejsou dobře přijímány a to může být další faktor, který je motivuje k páchání kriminality. Hyperaktivita postihuje 5% dětí (v některých zdrojích je uváděno 10-15%) a častěji se vyskytuje u chlapců než u dívek.

V adolescenci se ADHD projevuje především zvýšenou impulzivitou, agresivitou a záchvaty vzteku. Několik desítek procent případů takto postižených jedinců je v dospělosti psychiatry klasifikováno jako anomální či psychopatické osobnosti. Nové studie uvádějí, že z mladistvých ve výkonu trestu nebo těch, kteří jsou ve výchovných institucích, je 16-30% hyperaktivních (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 27-28).

2.1.6 Psychopatie

V knize *Mládež a delikvence* se uvádí, že: „*Psychopatie je většinou pojímána jako trvalá, vrozená osobnostní dispozice, která staví člověka mimo normu. Mezi normou*

a psychopatií se ještě někdy rozlišují akcentované osobnosti a anomální osobnosti.“ (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 31).

Psychopatie nebo oba další typy odchylek od normy jsou u pachatelů trestných činů zjištěny velmi často. U mladistvých se psychopatie určuje těžko, protože nelze zjistit, zda je jejich chování jen bouřlivé dospívání, které se postupně vytratí, nebo zda je to stálý povahový rys či projev psychického onemocnění. Hlavním znakem psychopatie je stálá nerovnováha ve skladbě osobnostních vlastností, která se projevuje už od dětství. Psychopat má opakované stereotypní konflikty v sociálním prostředí. Mezinárodní klasifikace nemocí rozeznává následující druhy osobnostních poruch, které mohou mít souvislost s kriminálním jednáním: disociální porucha osobnosti, emočně nestabilní porucha osobnosti a smíšená porucha osobnosti (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 31).

2.1.7 MAO-A

Článek uvedený v časopise Policista uvádí, že britští vědci přišli s objevem, podle něhož velký vliv na spáchání zločinu může mít gen, který je označený jako MAO-A. Ten je schopen v organismu řídit produkci speciálního enzymu, který likviduje mozkové procesy vedoucí k agresi, a tedy nepřímou i ke kriminalitě. Gen není jediným faktorem, který způsobí kriminální chování, záleží i na výchově a ostatních faktorech, nicméně může k němu podstatně přispět.

Studie ukázala, že muži se sníženou funkcí genu MAO-A a s převažujícími negativními zážitky z dětství byli desetkrát více náchylní k páchaní zločinů než muži se stejnou genetickou výbavou, ale pohodovým a klidným dětstvím. Závěrem studie tedy je, že u jedinců s určitými geny a současně špatnou výchovou je mnohem vyšší pravděpodobnost kriminálního jednání. Nedostatečná produkce enzymu tlumícího agresi a pocit opuštěnosti v dětství může v pozdějším věku vést k přehnaným emotivním reakcím a násilnému chování (Policista, 2008).

2.1.8 Pohlaví

K biologickým faktorům ovlivňujícím kriminalitu patří i pohlaví. Muži se podle statistik dopouštějí kriminality mnohem častěji než ženy. Platí to pro všechny společnosti, všechny doby a nezáleží ani na příslušnosti k etnické skupině nebo na druhu trestné činnosti. Rozdíl v mužské a ženské kriminalitě je mimo jiné připisován vyšší agresivitě mužů, kterou ovlivňuje mužský hormon testosteron. Dalším důvodem je, že dívky jsou od dětství pod větší kontrolou ze strany rodičů, učitelů a dalších

dospělých, takže si lépe mohou vštípit dobré společenské chování (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 33).

2.2 Sociální faktory

2.2.1 Rodina

Tradičně je rodina považována za jeden z hlavních činitelů, jehož selhání vede ke kriminálnímu chování. Právě v rodině dochází totiž k uspokojování fyzických, psychických a sociálních potřeb dítěte. Poskytuje mu zázemí, umožňuje seberealizaci a především je to první instituce, ze které dítě přebírá hodnoty, zkušenosti a vzorce chování.

Fischer a Škoda (2009, s. 140) tvrdí, že tradiční pojmota rodiny ztrácejí na významu, což je velkým problémem. Ženy jsou emancipovanější, realizují se v zaměstnání a nemají už takovou chuť věnovat se domácnosti a hlavně dětem. To je ovšem v konfliktu s potřebami dítěte, protože muži většinou nebývají tak ochotní podílet se na výchově dětí a chodu domácnosti. Velké obavy pak plynou ze slábnoucí vazby mezi rodičovstvím a partnerstvím. Děti bývají velmi často vychovávány jen jedním rodičem, což je pro ně také rizikové, ať už po psychické nebo zdravotní stránce. Mívají i horší prospěch ve škole a následně více problémů se zákonem než děti vyrůstající s oběma rodiči. Výzkumy ukazují, že přítomnost otce v rodině je faktorem, který brání delikvenci syna. Chlapci, kteří žijí ve společné domácnosti s vlastním otcem, mají výrazně menší sklon porušovat zákon, než chlapci vyrůstající bez otce nebo s nevlastním otcem (Fischer, Škoda, 2009, s. 140).

Kvalitní vazby mezi dítětem a členy rodiny jsou klíčové pro správný osobnostní vývoj dítěte. Studie Bowlbyho ukazují na to, že nejmocnější instinkt u novorozence je hledání ochrany u nejbližšího dospělého. Pokud ho nemá nablízku, cítí úzkost. Pokud rodič nedokáže opakovaně reagovat na dětskou potřebu bezpečí, dítě si o něm vytváří představu, kterou aplikuje i na ostatní lidi. Nevytvoří si základní důvěru k dospělému. Dalšími predikátory kriminálního chování mohou být i komplikované těhotenství nebo porod (Matoušek, Kroftová, 2003, 42-43).

Studie delikventně jednajících mladistvých, která byla založena na popisu jejich rodinného prostředí, ukazují toto prostředí jako chladné, s minimem rodičovského zájmu o dítě. Rodiče jsou pasivní, odmítaví a nezainteresovaní na potřebách dítěte. Děti,

kteře rodinné prostředí vůbec nepoznaly a vyrůstaly v různých institucích, mají naivní náhled na realitu, oslabenou schopnost navazovat vztahy a nalézat v nich uspokojení.

Matoušek a Kroftová (2003, s. 44) zdůrazňují, že výchova dítěte, rodičem příliš přísným, až agresivním také není ideální. Dítě se učí agresivitě jako dovolenému chování a může se chovat delikventně. Tělesné tresty jsou neúčinné, protože dítě má potřebu předstírat, lhát a manipulovat, jen aby se vyhnulo tomuto trestu. Paradoxně tedy posiluje chování, kterému má výchova zabránit.

Pavel Mühlpachr (2008, s. 148) ve svém díle uvádí nejčastější destruktivní skutečnosti v rodině. Jsou to:

- nepřítomnost jednoho z rodičů,
- rozpory mezi rodiči či nezajištěnost normálního chodu domácnosti,
- delší odloučení dítěte od matky,
- citová deprivace, někdy až odmítání dítěte,
- záporné rodičovské vzory, především alkoholismus a vulgarismus otce nebo uvolněné chování matky,
- porušení souměrnosti mezi laskavostí a náročností ve vztahu k dítěti (neúměrné trestání, nedostatečné vedení a dozor),
- nízký kulturní a ekonomický standart rodiny.

2.2.2 Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN)

Syndrom CAN (Child Abuse and Neglect) je definován jako „*poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné.*“ (Vágnerová, Psychopatologie pro pomáhající profese, 2004, s. 593 cit. podle Fischer, Škoda, 2009, s. 145).

Nejčastěji takto dítěti ubližují rodiče nebo členové rodiny, kteří zneužívají fyzické nebo psychické síly nad podřízeným a závislým dítětem. Formy týrání mohou být **fyzické** (bití, kopání, silné třesení, trhání vlasů), **psychické** (nadávky, ponižování, nepřiměřené zatěžování dítěte), **sexuální** (sexuální styk, masturbace, osahávání) a **zanedbávání** (nedostatek jídla a pití, nedostatečná lékařská péče, ponechávání bez dozoru).

Důsledky tohoto zneužívání mohou být katastrofální a pro dítě mohou mít doživotní následky. Tito jedinci mohou mít problémy s řečí, být emočně oploštělí, nestabilní,

někdy bývají výbušní a agresivní. Mají tendence k sebepodceňování, bývají nezaměstnaní a složitě navazují vztahy. Sami nedokáží plně uspokojovat potřeby svých dětí, protože přejímají naučené vzorce chování od svých rodičů, a s velkou pravděpodobností se tak mohou stát týrajícími rodiči (Fischer, Škoda, 2009, s. 145-151).

Jsem přesvědčena, že rodina je jedním z nejvýznamnějších faktorů, který dokáže ovlivnit jednání mládeže. Pokud má jedinec nějaký z genetických předpokladů k páčání trestné činnosti, správným fungováním a podporou ze strany rodiny lze mnoho těchto faktorů potlačit či alespoň omezit. Pokud však dítě vyrůstá v dysfunkční rodině, kde si ho nevšímají, nebo rodina nesaturuje potřeby dítěte, je okolnostmi mnohdy přinuceno ke kriminálnímu jednání. Rodina je první, co představuje pro dítě nějaký vzor chování, jednání či řešení konfliktů. Proto v případě, že členové rodiny jednají delikventně, považuje dítě toto chování za běžné a normální, tudíž ho napodobuje.

2.2.3 Vrstevníci

Děti tráví spoustu času ve skupinách nebo kolektivních zařízeních (škola, kroužky, přátelé v místě bydliště,...), takže je svými vrstevníky ovlivňováno. Kriminalita mládeže je velmi často páčána v partách. Podle Matouška a Kroftové (2003, s. 81-87) má vrstevnická skupina větší význam pro děti z dysfunkčních rodin než pro ty, které pocházejí z fungujících rodin. Tyto skupiny vrstevníků spolu sdílí hodnoty, názory a postoje například ke škole, rodičům, alkoholu, drogám, atd. Některé party páčají kriminalitu, protože se jim nedostává prostředků na jejich styl života (herny, diskotéky), jiné páčají kriminalitu pouze z nudy. Násilnické skupiny vznikají v nestabilním prostředí, kde mládež ukazuje svou sílu, přičemž i spory uvnitř skupin se řeší násilně. Takových skupin se veřejnost bojí nejvíce (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 81-87).

2.2.4 Škola

Matoušek a Kroftová (2003, s. 76) tvrdí, že příchodem do školy se dítěti mění jeho dosavadní postavení, které mělo v rodině. Musí se přizpůsobit novému životnímu rytmu (ranní vstávání, vyučování, domácí úkoly,...). Klíčová je i osobnost učitele, pokud je přezíravý či agresivní, může se ve třídě objevit šikana. Vyšší riziko selhání mají děti, které ve škole špatně prospívají, mají vyšší potenciál agresivity a vlastní subkulturu.

Pokud se dítě nepatrně odchyluje od normy, je třeba, aby se mu ve škole dostalo individuálního zacházení a přijetí, jinak to má negativní vliv na jeho sebehodnocení a postavení mezi spolužáky. Selhání ve škole je předzvěstí společenského selhání po škole (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 39).

2.3 Psychické faktory

2.3.1 Osobnost

Mezi delikventy se vyskytuje vyšší počet osob, které trpí poruchou osobnosti, tzv. psychopatií. Jsou to poruchy, které souvisejí s odchylkami ve vztahu jedince k druhým, ke společnosti a jejím normám. Mezi tyto poruchy se řadí disociální porucha osobnosti (antisociální) a poruchy související s emocionalitou. V praxi se často jedná o poruchu smíšenou. Společensky velmi nebezpečné jsou poruchy sexuální preference (pedofilie, sadismus,...). Vyšší pravděpodobnost k poruchám chování a následné delikvenci mají jedinci s cholerickým laděním (Fischer, Škoda, 2009, s. 158-159).

Ve vzorku vězněných mladistvých se zjistilo, že mají proti normě sníženou hodnotu psychotocismu a jejich extroverze není od normy statisticky významně odlišná. Podstatně vyšší byla hodnota neuroticismu. Dalším často zkoumaným znakem u kriminálního chování mládeže je impulzivita. Studie prokázaly, že osoby, které se chovají delikventně, dávají přednost okamžitému uspokojení před uspokojením vzdáleným.

Dalším znakem je sebehodnocení, ze kterého vyplývá, že delikventní mládež má nízké sebehodnocení, neváží si sebe, nebo si nepřipisuje velkou hodnotu.

Cestu ke kriminálnímu chování otevírá nedostatek vypěstovaných zábran, slabé rozlišování mezi dobrem a zlem, impulzivita a další osobnostní činitelé, kteří působí pospolu.

Delikventně jednající jedinci mají v průměru nižší schopnost vcítění než nedelikventní osoby (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 51-60).

Činy, které doprovází chladná agresivita, bývají často páčány na osobách, k nimž nemá pachatel osobní vztah. Agresivita je jen prostředek k získání nějaké hodnoty. Takoví lidé mívají znaky psychopatické osobnosti (nedostatek zábran, nedostatek soucitu, oslabení citových vazeb, nezájem o lidské okolí). Pachatelé, kteří spáchají delikt v afektivní agresi, svůj čin obvykle přesně neplánují a k oběti mají osobní vztah. Zlost směřuje proti osobě, kterou pachatel vnímá jako původce konfliktu nebo jako

překážku v jeho řešení. Závěrem ze studií vyplývá, že uvěznění mladiství mají sníženou sebekontrolu, nižší odpovědnost za svoje chování, jsou méně přátelští a zralí a méně tolerují chování jiných lidí (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 61).

2.3.2 Temperament

Označuje dispozici k určitému chování a prožívání. Zahrnuje vzrušivost, intenzitu, průběh i trvání citových reakcí, převládající náladu, osobní tempo. „*Promítá se i ve způsobu vyhledávání a zkoumání nových podnětů a situací a rozhoduje o útlumu nebo pokračování v určitém druhu chování, ovlivňuje způsoby, jimiž vytváříme své sociální vazby. Je determinován převážně biologickými činiteli, dispozice temperamentu jsou vrozené, avšak jeho vnější projevy v chování jsou výrazně usměrňovány a modifikovány.*“ (Pavlovský, 2009, s. 201).

V praxi se potvrdilo, že mnoho trestných činů násilné povahy včetně vražd bylo spácháno ve stavu vysokého emočního vzrušení, v afektu vzteku, hněvu či strachu.

2.3.3 Inteligence

Mezi delikventní populací můžeme nalézt osoby mentálně retardované, tak geniální. Obecně se však kriminalita objevuje častěji u jedinců s menšími rozumovými schopnostmi. S tím souvisí i nižší schopnost posoudit danou situaci a zvážit důsledky svého jednání (Fischer, Škoda, 2009, s. 158).

Podprůměrná úroveň neverbální složky intelektu je stejně významným predikátorem, že mladistvého odsoudí, jako další rizikové faktory (nízký rodinný příjem, početná rodina, nedostatečné výchovné metody), ale slabším predikátorem než odsouzení rodiče nebo vzdorovitost jedince (Netík, Blatníková, 2008, s. 18).

V knize **Epidemie delikvence** (2006, s. 40) byla zmíněna autorova studie, ze které vyplývají typické anamnézy nezletilých, které jsou udávány včetně procent. Rozhodla jsem se tedy tyto výsledky ve své práci pro zajímavost zveřejnit. Těmito typickými anamnézami nezletilých a mladistvých provinilců jsou:

- Delikvent bývá nechtěným anebo od počátku nemilovaným, zanedbávaným či citově deprimovaným dítětem (53%),
- pochází z rozvrácené nebo jinak sociálně nefunkční rodiny (57%),
- po narození byl umístěn do kojeneckého ústavu nebo se v raném dětství ocitl v dětském domově (11%),

- od raného věku býval nadměrně, nespravedlivě nebo naopak nedostatečně trestán (57%),
- byl vystaven tlaku nadměrné, či naopak nedostatečné výchovy (65%),
- vykazuje nadprůměrně agresivní tendence (acting-out score), a to nejen vůči vnějšku, ale někdy i vůči sobě - tendence k sebepoškozování i k sebevraždě (55%),
- je průměrně inteligentní (35%),
- je nadprůměrně inteligentní (6%),
- je podprůměrně inteligentní (59%),
- získal předčasné sexuální zkušenosti (40%),
- v dětství byl pohlavně zneužit (47%),
- není schopen účinné sebekontroly; zpětná vazba (svědomí), mravní brzdy a korektivní rozhodovací procesy spolehlivě fungují, delikvent si jich nebývá vědom (52%),
- v rodinné anamnéze byl konstatován alkoholismus aspoň jednoho z rodičů, případně pokus o sebevraždu některého z nich, psychiatrické problémy otce nebo matky, aspoň jeden z rodičů byl přinejmenším jedenkrát ve výkonu trestu (63%),
- obtížně uzavírá trvalejší emoční vztahy, vykazuje poruchy komunikace a kooperace (60%),
- je disharmonickou osobností, projevuje znaky lehké mozkové dysfunkce, nadprůměrně vysoký neuroticismus zejména v dimenzi silné extroverze, užíval psychiatrické léky, například neuroleptika (73%),
- neprožívá pocity viny po provinění, neprojevuje soucit, trest, jenž mu byl uložen, chápe nikoli jako podnět ke sebekorekci, ale spíše jako pomstu či odvetu (61%),
- touží po bezpracném životě, po dobrodružství, po přímočarém uspokojení všech svých přání a potřeb (82%),
- je většinou mužského pohlaví (87%),
- pokračuje v delikventním jednání nejpozději do tří let po propuštění z převýchovného zařízení v 15 nebo 18 letech (61%) (Novotný, 2006, s. 40).

Závěrem této kapitoly bych chtěla poznamenat, že jsem uvedla jen z mého pohledu nejpodstatnější možné příčiny kriminality. Existuje jich velké množství a jsou velmi individuální. Na každého pachatele může zapůsobit a mít vliv takřka cokoliv, zvláště ve vzájemném působení.

3 Charakteristické rysy kriminality mládeže

V této kapitole je uvedeno, čím se vyznačuje kriminalita dětí a mládeže a jakými zvláštnostmi se projevuje. Tyto odlišnosti nám mohou pomoci ve specifickém preventivním působení na mládež.

Kriminalita mládeže se vyznačuje především vysokou mírou latentní kriminality. Z části to může souviset i s vyšší tolerancí společnosti vůči méně závažným trestným činům dětí a mladistvých, protože těchto činů, jako jsou krádeže či vandalismus, se děti dopouštějí nejčastěji. Z hlediska pohlaví se trestné činnosti dopouští více chlapci než dívky, a to především v oblasti závažných násilných činů (Kuchta, Válková, 2005, s. 269-270). Dalším rysem je, že podstatnou část kriminality páchané mládeží provádí jen velmi malá skupina tzv. intenzivních pachatelů.

Kuchta a Válková (2005, s. 273) uvádějí, jakým způsobem děti a mladiství provádějí trestné činy, eventuálně činy jinak trestné. Od dospělých se liší nedokonalou plánovitostí, absencí promyšlené přípravy, neúměrnou tvrdostí, ničením věcí, nedostatkem zkušeností, nebo předmětem útoku. Často jednájí pod vlivem alkoholu a emotivněji než dospělí. Nejsou tak pečliví v odstraňování důkazů a stop a svěřují se se svým delikventním jednáním jiným osobám. Typické je pro ně páchaní trestných činů ve skupinách a neschopnost odložit uspokojení svých potřeb na pozdější dobu.

u mladých pachatelů se volí častěji alternativní tresty či výchovná opatření než trest odnětí svobody. Domnívám se, že je to správný krok, protože psychika mladistvého nemusí být ještě úplně vyvinuta a trestem odnětí svobody může být výrazně narušena. Vzhledem k tomu, že v tomto věku lze s pachatelem poměrně dobře pracovat a pozitivně ovlivňovat jejich osobnost, měly by instituce, které s nimi pracují, učinit vše pro to, aby se tyto pachatelé napravili a úspěšně se začlenili zpět do společnosti. Myslím si tedy, že trest odnětí svobody by měl být ukládán jen v případě velmi závažných zločinů nebo v případě, že všechny předchozí nápravy a tresty selžou.

4 Násilná kriminalita

Definice agrese, násilí a násilného chování se velmi liší. V knize Kuchty a Válkové (2005, s. 379) nacházíme, že to jsou trestné činy, které jsou charakterizovány poškozením či zničením cílového objektu, vyznačují se záměrem poškodit nebo zničit, to je ovšem široké pojetí, do kterého se zahrnuje mnoho činů. V užším pojetí jsou to činy, ve kterých je klíčové fyzické poškození osob nebo jejich usmrcení, eventuálně ještě pokus způsobit něco takového. Zpravidla jsou sem řazeny trestné činy vraždy, únosu, loupeže, násilí na veřejném činiteli, úmyslné ublížení na zdraví, rvačky, násilí proti skupině obyvatelstva, braní rukojmí, nebezpečné vyhrožování, vydírání, omezování a zbavení osobní svobody, týrání svěřené osoby a další.

4.1 Typologie mladistvých pachatelů násilné kriminality

Každá osobnost je jedinečná, proto jsou jednotlivé typologie pachatelů pouze inspirativní a nelze prokázat existenci typických rysů osobnosti, které by předurčovaly ke kriminalitě. i tak jsou ale velmi důležité pro poznání pachatelů, neboť mohou mít společné některé charakteristiky.

V knize Mladistvý pachatel násilné trestné činnosti (Netík a kol., 1987, s. 5) jsou definovány určité typy pachatelů:

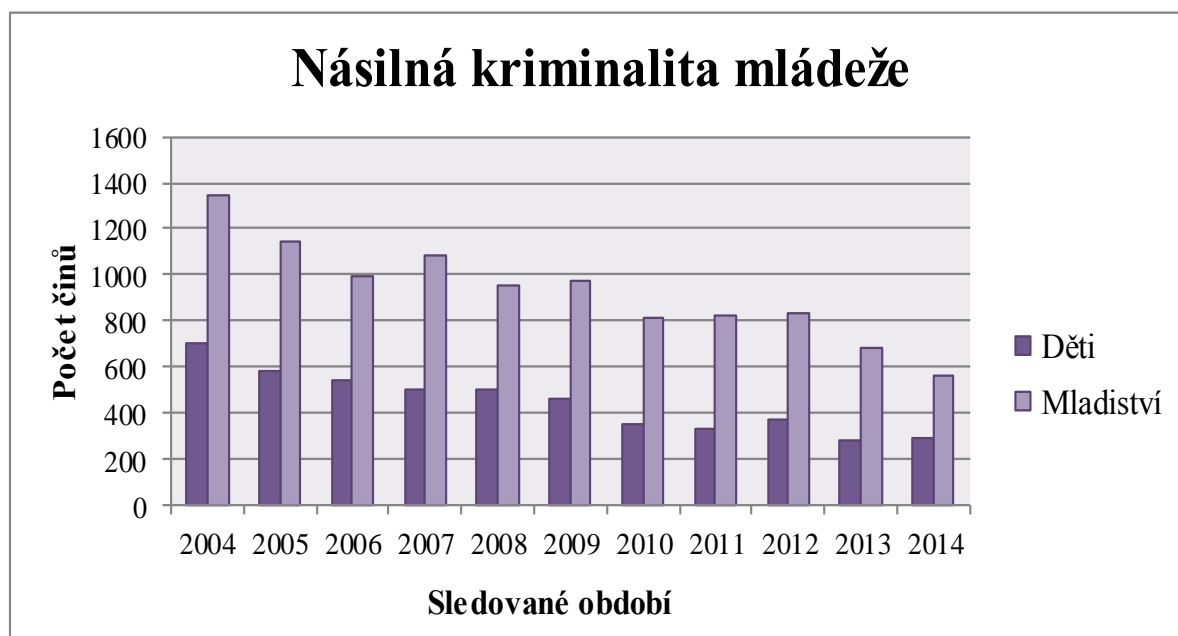
- socializovaný typ,
- nesocializovaný typ,
- intelektově deficitní typ,
- neurotický typ,
- deviantně socializovaný typ,
- typ s masivní psychickou poruchou.

4.2 Vývoj násilné kriminality mládeže

Údaje z policejních statistik ukazují na to, že zjevná násilná kriminalita mládeže klesá. To znamená, že buď klesá kriminalita mládeže obecně, nebo se tato kriminalita stává více latentní. Velký vliv může mít i demografický vývoj, kdy se populačně silnější ročníky staly kategorií dospělých.

V roce 2004 spáchaly děti 705 násilných trestných činů, mladiství 1341. O deset let později, v roce 2014, klesla kriminalita dětí na 287 činů a násilné činy mladistvých na 565, což je poměrně významný pokles (Statistika kriminality, 2004-2014).

Graf 1: Vývoj násilné kriminality mládeže

Zdroj: Statistika kriminality - Policie ČR

5 Vraždy

Definice vraždy je uvedena již v první kapitole - Základní pojmy (podkapitola 1.8), proto zde už nebude dále rozebírána. Odborné literatury zabývající se dětskými vrahy je velmi málo, o mladistvých pachatelích tohoto činu je literatura o něco bohatší. V kapitole budou uvedeny typy pachatelů, jejich motivace k těmto činům, statistiky a jednotlivé případy, které se staly u nás či v zahraničí.

5.1 Osobnost pachatele

U vraždy se spojuje několik v podstatě nesourodých kriminálních chování, které nic nespojuje, kromě konečného výsledku – usmrcení oběti. Typického pachatele není možné popsat, protože způsob spáchání vraždy, zbraň, motivace, nakládání s tělem a další znaky jsou individuální a u vražd velmi rozmanité.

Pro příklad je zde uvedena klasifikace vražd podle Holcomba a kol., která se sice vztahuje na dospělé jedince, nicméně se domnívám, že ji lze použít i pro mladistvé pachatele. Tato typologie (Kuchta, Válková, 2005, s. 395-396) byla orientována psychopatologicky a pachatele rozdělovala na:

- psychotického vraha, který projevuje zřetelné známky závažné duševní poruchy – bludy, halucinace, masivní obavy a fobie),
- dezorientovaného vraha, pro nějž je charakteristická přítomnost řady psychotických příznaků,
- normálního vraha,
- hostilního, nepřátelského vraha,
- depresivního vraha.

Druhá typologie (podle Megarggeho) rozděluje pachatele na jedince:

- **s nadměrnou sebekontrolou**, kteří mají vysoké zábrany, hromadí v sobě vnitřní napětí až do neúnosnosti a poté explodují a páchají obzvláště brutální činy,
- **s nedostatečnou sebekontrolou**, s nízkou tolerancí vůči frustraci, a tak častějším agresivním chováním, které je méně brutální (Kuchta, Válková, 2005, s. 396).

5.2 Motivace k trestným činům

Jednou z motivací k trestným činům může být u mladistvých malé právní vědomí a touha brát spravedlnost do svých rukou, což souvisí i s nedůvěrou v prosazení práva.

Často může být inspirací ke spáchání trestného činu partner či partnerka mladistvého (Večerka a kol., 2004, s. 62).

Paricida je zločin, který postrádá rasové nebo socioekonomické hranice, a z kazuistik můžeme odvodit několik motivů k tomuto zločinu. Mnohé vraždy rodičů se udály poté, co rodiče odmítli partnera svého dítěte, které se jim za to chtělo pomstít. Dalším motivem může být nesnášenlivost rodiče, ať už pro jeho životní styl (prostituce matky, násilný otec,...) či jen z toho důvodu, že rodič žádá po svém dítěti určitou disciplínu, pořádek nebo mu něco zakáže.

Jeden čtrnáctiletý chlapec v USA utloukl matku činkou, protože mu odmítla koupit vodní lůžko. Jiný chlapec zastřelil svou matku, protože mu nedovolila hrát si venku. To je jen příklad těžko uvěřitelných motivů. Za vším se ale skrývá i spousta motivů skrytých, které lze vypátrat velmi těžko, takže konečným motivem pro vraždu asi není jen to, že matka odmítla synovi koupit vodní lůžko, ale nahromadila se v něm už roky jiná zášť.

Nicméně motivace mládeže ke spáchání vraždy je individuální a podnětem ke spáchání tohoto činu může být vzhledem k dětské impulzivitě a nevyzrálosti cokoli.

5.3 Klasifikace vražd

Tato část práce je zaměřena na klasifikaci vražd. Nacházíme jich velké množství u zahraničních autorů i autorů našich. Vybrala jsem si klasifikaci vražd podle Zapletala (Zapletal, 1980, č. 5, s. 28 cit. podle Kuchta, Válková, 2005, s. 388), který rozděluje úmyslná usmrcení podle dominujícího motivu. i tato klasifikace se vztahuje na dospělé pachatele, ale domnívám se, že motivy dětí a mladistvých jsou obdobné. Jedná se o tyto motivy:

- žárlivost,
- msta, nenávisť,
- ziskovost,
- vyhnutí se trestní odpovědnosti,

- dosažení sexuálního uspokojení,
- odstranění nepohodlné osoby,
- jiné.

5.4 Vývoj počtu vražd a současný stav

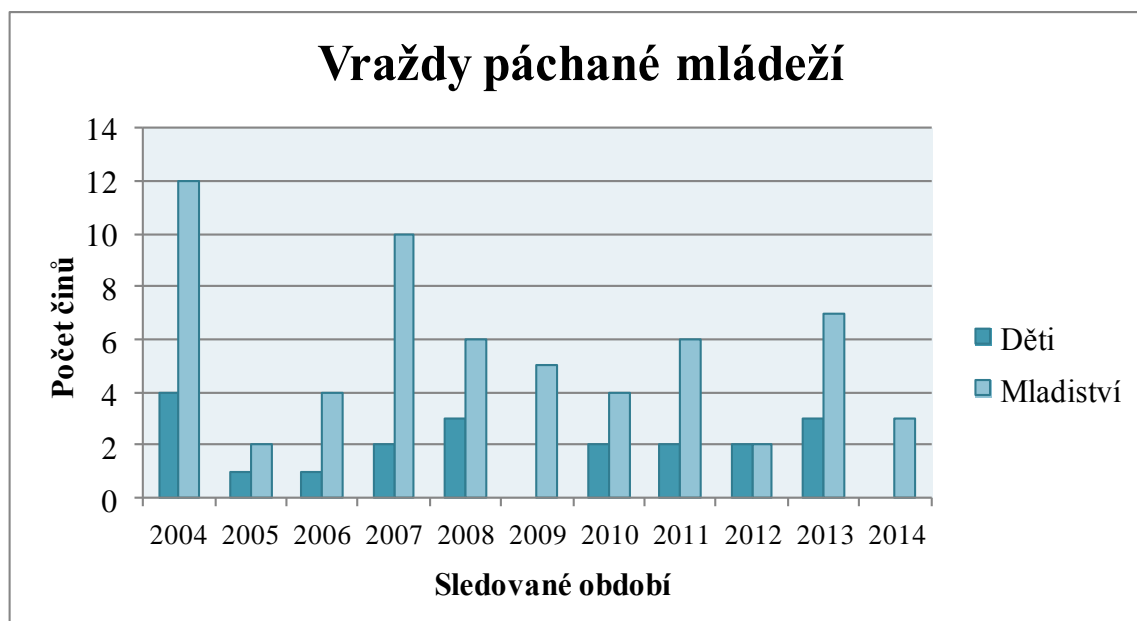
Podle Kuchty a Válkové (2005, s. 265) kriminalita a brutalita dětí a mládeže v posledních desetiletích narůstá. Ovšem podle Svatoše (2013, s. 139-154) je to jen mýtus, který způsobují především média, která ovlivňují veřejnost především zmiňováním těch nejdrsnějších a nejbrutálnějších činů. Autor dále uvádí, že podíl dětí na vraždách stagnuje, tzn., že je na přibližně stejné míře jako v předchozích letech.

Zpracovala jsem tedy data z policejních statistik kriminality a zjistila jsem, že účast dětí na vraždách skutečně stagnuje (okolo 2 činů za rok). U mladistvých počet činů kolísá. To, že je počet činů zhruba na stejné míře ale nevylučuje tvrzení mnoha odborníků, že brutalita dětí a mladistvých stoupá.

Nejvíce vražd mladiství spáchali v roce 2004, zatímco v roce 2005 byl zaznamenán výrazný pokles. V následujících letech, jak ukazuje graf, dochází k dalšímu stoupání a následnému klesání, přičemž činy už nedosahují tak vysokého počtu jako v roce 2004 (Statistika kriminality, 2004-2014).

Dalším cílem práce bylo zjistit, zda je pro tento trestný čin typické období, ve kterém je pácháno více než v jiných obdobích. Ze statistik (od r. 2004 do r. 2014) vyplynulo, že vraždy dětí a mladistvých jsou páchány nejvíce v období června a září. Tento výsledek byl pro mne zajímavý, protože v těchto měsících začíná a končí školní rok, takže odhaduji, že to s danými činy může mít souvislost.

Graf 2: Vývoj počtu vražd spáchaných mládeží

Zdroj: Statistika kriminality - Policie ČR

5.5 Vraždy motivované osobními vztahy

Ze statistiky se lze také dozvědět, kolik vražd spáchala mládež na blízkých osobách, nelze však zjistit přesný počet vražd spáchaných mládeží na rodičích a prarodičích, protože statistiky kriminality nejsou tak konkrétní. Četnost vražd na rodičích a prarodičích bude uvedena v další kapitole, ve které budu čerpat ze statistik publikace Jak se vraždí v Česku.

Počet vražd motivovaných osobními vztahy zůstává téměř stejný vzhledem k tomu, že těchto činů se dopouští mládež zřídka, jedná se v průměru o tři činy za rok. Na této kriminalitě se děti nepodílí skoro vůbec a mladiství v malé míře. Větší míra těchto vražd byla zaznamenána u mladistvých v roce 2007, kdy došlo k pěti případům (Statistika kriminality Policie ČR, 2004-2014).

U vražd motivovaných osobními vztahy byl postup stejný jako u vražd obecných. Moje práce se zabývá tím, zda jsou tyto vraždy v některém období roku páchany častěji. Tentokrát ale žádný měsíc výrazně nepřevyšoval ostatní, což může naznačovat, že u těchto vražd pachatelé jednájí impulzivněji, takže jsou páchany kdykoliv během roku.

Graf 3: Vývoj počtu vražd motivovaných osobními vztahy spáchaných mládeží

Zdroj: Statistika kriminality - Policie ČR

6 Vraždy na rodičích a prarodičích

6.1 Klasifikace pachatelů vražd rodičů

Podstatná je klasifikace dětských a mladistvých vrahů, která souvisí s tím, proč daný čin na svých rodičích spáchali. Tuto klasifikaci navrhl Linedecker (1994, s. 9-11), který rozdělil pachatele vražd rodičů do několika skupin:

- děti, které byly v domácnosti vystaveny tělesnému nebo citovému týrání a sexuálnímu zneužívání rodiči,
- sociopatičtí, citově chladní jedinci (jsou chladní, sobečtí, vůbec se nezajímají o potřeby, práva a blaho ostatních),
- duševně nemocní pachatelé (zejména jde o poruchy z okruhu psychóz) a uživatelé drog,
- děti, které zabíjejí z chtivosti (počítající s dědictvím majetku po rodičích),
- rituálně spáchané vraždy rodičů související se satanským kultem.

6.2 Údaje o pachatelích

Ze statistik Jiřiny Hofmanové, které jsou uvedeny v publikaci *Jak se vraždí v Česku* (2011), se lze dozvědět procentuální údaje související se pohlavím, zbraněmi, oběťmi a dalšími přínosnými podněty, které se týkají vražd mezi příbuznými v letech 1990-2009.

Obecně páchají vraždy v rodině více muži (62,4%) než ženy (37,6%). Pachatelé muži do 19 let se podílejí ze 17,6% a ženy do 19 let ze 14,1%, oběťmi jsou více muži (54,7%), ale není zde významný rozdíl ve vztahu k ženským obětem, ty se jimi stávají v 45,3%. To znamená, že pokud jde o mladistvé vrahy příbuzných, nejsou významné rozdíly v pohlaví ani mezi pachateli, ani mezi jejich oběťmi (Hofmanová, 2011, s. 381).

Konkrétně vraždy rodičů však páchají mnohem častěji synové (31,8%) než dcery (3,1%). Pro zajímavost uvedu, že nejčastějšími pachateli vražd v rodině jsou matky (asi v 35%). Nejvíce vraždí pachatel sám, bez dalších spolupachatelů a zanechá po sobě jednu, méně často pak dvě oběti. K mnohonásobným vraždám v příbuzenském vztahu dochází velmi zřídka (Hofmanová, 2011, s. 382).

6.3 Vražedné zbraně

U vražd rozlišujeme vraždy spáchané se zbraní nebo beze zbraně (zardoušením, utopením, otrávením).

„Zbraň v kriminalistickém smyslu je chápána jako speciální nástroj, zařízení či prostředek sloužící k mechanickému přímému nebo nepřímému destruktivnímu působení na lidský organismus.“ (Matoušková, 2013, s. 175).

Podle Hofmanové (2011, s. 382) je u vražd v rodině rozložení použitých zbraní podle nejčastějšího užití následující:

- řezná, bodná (36,1%),
- fyzické násilí (17,4%),
- ostatní (16,5%),
- tupá (15,5%),
- střelná (7,6%),
- sečná (6,9%).

Pachatelé, muži do 19 let, používají u vražd nejvíce zbraně řezné a bodné (50,6%), poté tupé zbraně (24,2%) a fyzické násilí (11,5%). Podstatně méně používají střelné zbraně (8,5%) a sečné zbraně (4,7%) a statisticky nejméně významné jsou ostatní zbraně, prakticky skoro nepoužívané (0,5%) (Hofmanová, 2011, s. 87).

Ženy do 19 let, které spáchaly vraždu, se v použití zbraní od mužů liší. Bodné a řezné zbraně používají nejvíce (36,2%) stejně jako muži. Na druhém místě je však fyzické násilí (25,5%) a spolu s ním skoro na stejné úrovni ostatní zbraně (23,4%). Nejméně používají zbraně tupé (14,9%). Zvláštností u těchto pachatelek je, že střelné a sečné zbraně nepoužívají vůbec (Hofmanová, 2011, s. 117).

Jak mi napsal soudní znalec zbraní Zdeněk Maláník v e-mailu z 26. 2. 2015, používají mladiství vrazi obvykle jako zbraň věci v následujícím pořadí:

- nářadí (šroubovák, sekyra, kladivo),
- součásti nábytku (keramika, vázy, sošky),
- látku (části oděvu ke škrcení a udušení),
- kuchyňské vybavení (nůž),
- léky (dávku nebo záměnu).

Pro porovnání se situací v USA uvedu studii K. M. Heide nazvanou *Weapons Used by Juveniles and Adult Offenders in U. S. Parricide Cases (2007)*. V této studii se mimo jiné dozvíme, že u dětí a mladistvých v USA převládají v trestném činu vraždy zbraně střelné.

Pravděpodobně je jedním z důvodů druhý dodatek Ústavy Spojených států amerických, ve kterém je uvedeno, že se každému občanovi zaručuje právo držet střelnou zbraň.

Prakticky to znamená, že zbraně jsou v USA mnohem více rozšířené než v ČR a zbraň tam vlastní asi 40 - 45% domácností. Přestože jsou zbraně primárně určeny k sebeobraně, střelbě na cíl a lovu, mohou se snadno stát vražednou zbraní (Sociální teorie, 2012).

K. M. Heide (2007, s. 4) v této studii zkoumala přes 5500 vražd rodičů z let 1976 – 1999 a zjišťovala, jakou vražednou zbraň pachatelé použili. Uvedla, že mladiství se v použití zbraně liší od dospělých pachatelů tohoto činu a odlišnosti se nacházely i v souvislosti s tím, zda se v případě oběti jednalo o matku či otce.

Databáze obětí a pachatelů se rozčlenila na čtyři typy: 1 pachatel a 1 oběť, 1 pachatel a více obětí, více pachatelů a 1 oběť a více pachatelů a více obětí (Heide, 2007, s. 4). Z tohoto výzkumu vyplynulo, že stejně jako v ČR převládají činy, které způsobí jeden pachatel na jedné oběti. Případů, kdy je více pachatelů nebo více obětí je málo (cca 8 – 14%).

Jak už jsem dříve zmínila, tato studie poukazuje na to, že se volba vražedné zbraně mládeže liší od volby dospělých pachatelů paricidy. Konkrétní data nejlépe zobrazí následující tabulka (Heide, 2007, s. 7).

Tabulka 1: Procentuální podíl jednotlivých zbraní u vražd rodičů v USA

Zbraně použité u vražd rodičů v USA				
Oběť	Otec		Matka	
Věk pachatele	Pod 18 let	Nad 18 let	Pod 18 let	Nad 18 let
Druh zbraně	%	%	%	%
Palné zbraně	1,6	1,1	2	0,7
Ruční zbraně	32,7	30,2	29	20,9
Puška	20,9	10,5	17,6	7,5
Brokovnice	24,6	15,1	13,2	8,7
Ostatní pistole	0	0	0,2	0,1
Nůž	13,3	22,8	22,1	28,7
Tupý předmět	3,4	9,5	7,4	13,1
Vojenské zbraně	1,6	8	3,7	11,6
Požár	1,4	1,2	2	2,6
Uškrcení	0,3	0,8	2	3,5
Zadušení	0	0,4	0,5	1,4
Ostatní	0	0,3	0,2	1,3

Zdroj: Weapons Used by Juveniles and Adult Offenders in U. S. Parricide Cases

Tabulka znázorňuje, že dospělí si jako zbraň volí mnohem častěji nůž, tupé předměty, vojenské zbraně, uškrcení, zadušení a ostatní zbraně (jedy, výbušniny, drogy, utopení), zatímco mladiství mnohem častěji sahají po střelných zbraních. Skoro 80% mladistvých vrahů otce volí střelnou zbraň, zatímco dospělí pachatelé otcovražd ji volí v 57% případů. U matkovražd je podíl střelných zbraní u mladistvých 62%, u dospělých je to 38% (Heide, 2007, s. 7).

Mladiství u otcovražd volí častěji palné zbraně zřejmě proto, že otec bývá fyzicky silnější a k překonání jeho síly jsou zapotřebí adekvátní zbraně. Matky bývají fyzicky slabší, proto mladiství pachatelé častěji volí jako vražednou zbraň nůž.

Dospělí pachatelé taktéž volí zbraň podle pohlaví rodičů a jejich fyzické síly. Zatímco u vražd otců volí častěji pistole, u matkovražd převládá nůž (Heide, 2007, s. 11).

V závěru této studie autorka dodává, že především vraždy otců by mohly být sníženy, pokud se omezí přístup mladistvých ke střelným zbraním, především pak k puškám a brokovnicím (Heide, 2007, s. 13).

Byla pistole, puška či brokovnice nalezena doma? Jak mladistvý získal přístup ke zbraní? Byl otec zabit, protože pachatel byl pod hrozbou útoku? Na tyto a další otázky je třeba zjišťovat odpovědi, protože díky jejich zodpovězení můžeme porozumět těmto trestným činům a vytvořit účinné strategie prevence.

6.4 Použité násilí

Alarmující u vražd v rodině je, že jsou často páčány zvýšeným (39,7%) nebo brutálním (41,6%) násilím. Minimální násilí je v 11,3% případů a naopak nadměrné je v 7,4% (Hofmanová, 2011, s. 382). Průzkum uvádí, že podle pohlaví tyto činy páčají násilněji muži, což je pravděpodobně dáno jejich silnější tělesnou konstitucí a větší biologickou podmíněností k agresivitě.

Mladiství muži jsou v 57,4% případů vražd brutální, ve 24,6% se vyskytuje zvýšené násilí a nadměrné v 17,4%. Minimální násilí se objevuje velmi zřídka, v pouhém 0,5% (Hofmanová, 2011, s. 87).

u žen do 19 let se také nejvíce objevuje brutální násilí, ale je procentuálně menší (47,9%), zvýšeného násilí se dopouštěly více než muži, a to v 31,3%, ale je u nich o polovinu menší výskyt nadměrného násilí (6,2%) a mnohem více se u nich vyskytuje násilí minimální (14,6%) (Hofmanová, 2011, s. 117).

6.5 Kazuistiky vražd rodičů potomky

Nejprve budou stručně uvedeny dva skutečné případy vražd rodičů či prarodičů, jeden případ se odehrál ještě v Československé republice v roce 1989, a druhý se odehrál v USA roku 2011. u případů byla zvolena nejdříve vražda spáchaná na území Československa a v druhém případě vražda spáchaná v USA odlišnou zbraní, aby bylo představeno, jak je každá vražda individuální zvláštností a neexistuje zde žádný typický model jednání.

Případ č. 1

Sedmnáctiletý student J. P. z Kutné Hory a jeho o rok mladší kamarád Z. Š. se seznámili v roce 1986 v Kolíně, kde oba navštěvovali oddíl juda. V březnu roku 1989 se

rozhodli, že utečou z domova a budou se skrývat na Šumavě, kde se ve svých technikách zdokonalí. Poté chtěli emigrovat do SRN.

Potřebovali se ozbrojit, a tak J. P. navrhl, že by mohli získat zbraně a střelivo ze skladu civilní obrany Gymnázia v Kolíně, kde studoval. Do této školy se skutečně vloupali a odcizili dva samopaly a náboje. Další zbraně chtěli získat od otce J. P., který byl lékařem a měl zálibu ve sbírání různých zbraní, včetně střelných. Proto chlapci vymysleli, že zastřelí členy rodiny, zmocní se zbraní a osobního automobilu rodičů a odjedou na Šumavu. Útok naplánovali na 28. dubna večer, z pátku na sobotu, protože v souvislosti se státním svátkem 1. května následovaly tři dny volna, to znamená, že na jejich čin by se přišlo později.

Rodiče J. P. byli na návštěvě u známých, doma byla jen sestra a babička. Oba mladíci se dohodli, že počkají, až se rodiče vrátí. Rodiče šli spát, chlapci si nasadili kukly a ozbrojili se. Když matka někoho slyšela na chodbě, ptala se, kdo je tam, ale nikdo neodpovídal, proto vstala a šla se podívat. V tu chvíli na ni její syn vystřelil, poté z ložnice vyběhl i jeho otec a syn střelil znovu. Do střelby se zapojil i Z. Š.

Když se na schodišti objevila babička, srazil ji její vnuk na podlahu a střelou do čela ji usmrtil. Sestra stále spala, proto její bratr přinesl ze svého pokoje silonovou strunu a chtěl ji uškrtit. Škrčení nešlo, zavolal na pomoc svého kumpána. Sestra stále jevila známky života. A tak J. P. vymyslel, že sestře píchnou injekční jehlu do míchy a usmrtí ji. Ani to se jim nepovedlo. Nakonec se rozhodli, že ji usmrtí výstřelem z pistole do týlu.

S naloženým autem a zhasnutými světly vyjeli z domu. Podezřelého vozidla si všimla hlídka VB a začala je pronásledovat. Chlapci se snažili ujet, ale nedařilo se jim to a nabourali, poté se dali na útěk. J. Š. se podařilo zadržet a nasadit mu pouta, J. P. utekl do zahrádkářské osady, kde se skrýval. Když pak zahradní domek opustil, byl zadržen příslušníky VB.

Chlapci se báli, jaký trest jim bude hrozit. Krajský soud odsoudil J. P. k 10 letům odnětí svobody a Z. Š. k osmi letům. Amnestie jim snížila trest o jeden rok, takže si J. P. odpýkal 9 let odnětí svobody. Druhý pachatel Z. Š. měl velkou podporu svých rodičů a za vzorné chování mu byl několikrát přerušen výkon trestu, aby je mohl navštívit (MÚ Kolín, s. 216-225).

Případ č. 2

Tento případ se odehrál v USA v roce 2011, kdy desetiletý J. H. zabil svého otce. Jeho otec byl nezaměstnaný instalatér v Kalifornii a byl regionální vůdcem národně socialistického hnutí. Věřil, že za jeho nezaměstnanost mohou Židé a lidé, kteří nebyli bílé rasy. Svého syna odmalička učil střílet z pistole a používat noční vidění. Otec ho obdarovával různými věcmi, mezi které patřil například pásek nesoucí stříbrný odznak nacistické SS. Chlapce k vraždě údajně inspirovala epizoda seriálu Myšlenky zločince, kde dítě zabilo svého násilnického otce a nebylo za to potrestáno. Myslel si, že taktéž spáchá tento čin, aniž by byl potrestán a navíc se domníval, že to otec přežije a následně se spolu udobří. V tomto případě je vidět obrovský vliv médií na děti, která je inspirují ke kriminální činnosti (The Huffington Post, 2011).

Vražda se stala ve 4 hodiny ráno, kdy spal otec na gauči. Motivem vraždy bylo chlapcovo a matčino týrání, které už nechtěl dál snášet. Vzal otcovu vlastní zbraň a zastřelil ho. Podle výpovědi babičky byl násilným dítětem, které vyloučili z několika škol za napadení studentů. Výpověď sestry prozradila, že bratr vraždu otce plánoval, což byla přitěžující okolnost. Přestože obhájce argumentoval tím, že chlapec byl obětí násilí a rasistických přesvědčení svého otce, byl v roce 2013 odsouzen k sedmi letům ve vězení pro mladistvé (Daily Mail, 2012).

Při přečtení mnoha případů dětských vrahů, mne zaujalo, že velmi často chyběla lítost těchto jedinců nad provedeným činem. Jediná lítost, kterou tito pachatelé dokázali projevit, byla lítost mířená k vlastní osobě. Někteří pachatelé se svým činem chlubí a nemají problém o něm mluvit. Přestože vraždy dětí a mládeže na rodičích a prarodičích nepředstavují statisticky významný jev, jsem přesvědčená o nutnosti se jím zabývat, a tak snížit (v ideálním případě anulovat) nebezpečí opakování trestné činnosti.

Zásadní nedostatky spatřuji v legislativě. Děti, které spáchají tak závažný čin, jakým je vražda, vyjdou z výchovného ústavu s čistým trestním rejstříkem a nepodléhají již žádné kontrole, přestože je vysoká pravděpodobnost, že se dopustí další kriminality. To vnímám jako zásadní věc, kterou je potřeba změnit, a doufám, že se to v blízké době i podaří.

7 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum bývá vnímán jako zavádějící termín, který pro každého znamená něco jiného. U tohoto výzkumu se výsledků nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace. Může to být výzkum, který se zajímá o život lidí, příběhy, chování nebo vzájemné vztahy. Tato metoda může být použita k získání nových a neotřelých názorů na jevy, o nichž už něco víme. Dále mohou kvalitativní metody pomoci získat o jevu detailní informace, které by se pomocí kvantitativního výzkumu získávaly těžko (Strauss, Corbinová, 1999, s. 10-11).

7.1 Cíl výzkumu

Děťští a mladiství vrazi rodičů a prarodičů jsou specifickou a různorodou skupinou. Každý vrah je individualitou. Jediným společným znakem těchto pachatelů je oběť, která byla jejich blízkým příbuzným, konkrétně rodič či prarodič.

Hlavním cílem práce je zmapovat, jak častým jevem jsou vraždy mladistvých a dětí na rodičích, zda přibývá v posledních letech brutality, charakteristika pachatelů této trestné činnosti, a to s ohledem na vlivy působících faktorů. Konkrétně kolik z pěti pachatelů vraždy či pokusu o ni pochází z úplné a kolik z neúplné rodiny, jaké vztahy panovaly v rodině, jak pachatel prospíval ve škole, jaký vztah měl s vrstevníky, jakou měl motivaci, zbraň, jak probíhal daný čin a v neposlední řadě jaké byly následky činu. Dílčím cílem výzkumu je ukázat pohled na tyto pachatele z hlediska různých povolání (policie, státní zástupce, soudce).

Cílem tohoto výzkumu není vytvářet zobecněné výroky platné pro celou skupinu těchto pachatelů, ale doplnit teorii reálnými zkušenostmi, díky výpovědím odborníků, kteří se s těmito pachateli setkali v rámci svého povolání.

7.2 Metoda výzkumu

Pro výzkum byl zvolen kvalitativní přístup a ke sběru dat byl vybrán rozhovor. Ten vychází z ústního sdělení respondenta, tzn., že se neopírá o písemné vyjádření. Někteří autoři odlišují rozhovor a interview, přičemž rozhovor je volnou formou komunikace a pro interview je charakteristické, že je předem připravený postup a otázky. Jiní autoři používají tyto termíny jako shodné, k čemuž se přikláním, takže tyto pojmy budou považovány za synonyma. Rozlišují se interview strukturované, polostrukturované a nestrukturované.

K tomuto výzkumu byl konkrétně zvolen poloskrukturovaný rozhovor, který má charakter motivačního a kontaktujícího rozhovoru (Pelikán, 2007, s. 117-119).

V tomto typu interview je vytvořeno určité schéma, které je závazné pro tazatele. Obvykle se specifikuje okruh otázek, na které se respondentů budeme ptát. U některých okruhů je možné zaměňovat pořadí a nechat v nich respondentovi více volnosti se vyjádřit, u jiných okruhů je třeba striktně dodržovat pořadí a znění otázek. Je také možné doptat se respondenta, aby mohl některé své odpovědi rozvést a vysvětlit (Miovský, 2006, s. 156). Výhodou polostrukturovaného interview je především to, že odstraňuje nedostatky strukturovaného a nestrukturovaného interview.

Rozhovory jsou uskutečněny s osobami, které se těmito vrahy (případně s těmi, kteří se o vraždu rodiče pokusili, ale nedokončili ji) setkaly v rámci svého povolání (státní zástupce, policisté, vězeňská služba). Tyto rozhovory jsou zaměřeny na jednotlivé případy a jejich způsob spáchání, věk pachatele, rodinné prostředí, brutalitu činu a další okolnosti případu.

Provedené rozhovory trvaly přibližně 20 minut a byly provedeny osobně se záznamem na diktafon. Respondenti byli požádáni o souhlas s nahráváním rozhovoru na diktafon. Jeden z rozhovorů byl z hlediska vzdálenosti proveden pomocí e-mailu. Všichni dotazovaní byli předem srozuměni s výzkumem a tématem rozhovoru.

V rozhovoru bylo vytyčeno 6 okruhů spolu s několika otázkami:

- **První okruh** se zabýval otázkami o **vraždách rodičů obecně**, kde respondent uvádí své názory na danou problematiku (jak časté jsou případy vražd rodičů spáchané mladistvými a dětmi, jestli v poslední době přibývá brutality těchto činů, s kolik případy se setkal respondent) a uvede **jeden konkrétní čin**.
- **Druhý okruh** obsahoval otázky týkající se **rodiny** pachatele (úplnost či neúplnost rodiny, patologie v rodině, výchova).
- **Třetí okruh** byl zaměřen na **vzdělání** pachatele, přesněji na to, jak prospíval ve škole a jaké vztahy měl se spolužáky.
- **Čtvrtý okruh** mapoval pachatelovu **motivaci k činu**. Zabýval se tím, co pachatele vedlo k činu, jestli se u pachatele již v minulosti objevovalo problémové chování a zda měl tento čin naplánován.
- **Pátý okruh** zjišťoval informace k **průběhu činu**, konkrétně jakou zbraň si pachatel zvolil a s jakou brutalitou tento čin spáchal.

- **Šestý okruh** rozebíral **následky činu** (pachatelovu lítost a pocity viny, trest, který mu byl udělen, jaké styky má se zbytkem rodiny a zda je pravděpodobné pokračování v trestné činnosti).

7.3 Stručná charakteristika jednotlivých případů

7.3.1 Rozhovor č. 1 – respondent Mgr. Hana Kvasničková, kriminalistka - Policie ČR

Případ se stal v roce 2006. Pachateli (1) bylo šestnáct let a obětí se stala jeho třiačtyřicetiletá matka, která byla v obci starostkou. Čin si pachatel naplánoval, a večer, když matka usnula, na ni začal lít benzín a následně škrtl zápalkou. Matka se vzbudila a utíkala do koupelny, kde se chtěla uhasit, přičemž ji syn dále políval benzínem. Následně matka vyběhla ven, kde se chtěla uhasit ve sněhu. Pachatel věděl, že už nemá na vybranou a musí čin dokonat. Sebral sekeru, a když matka utíkala zpět do chodby domu, zavraždil ji sekerou. Syn zavražděné běžel k sousedům, vyděšený jim řekl, že jeho matku někdo zabil, že se před pachatelem schoval pod postel, a že mu viděl holínky a sekeru.

Po příjezdu policie došlo k ohledání místa činu, kdy na oběti byly vidět znaky násilí, které byly vedeny zejména směrem k hlavě a na těle byly i výrazné popáleniny, takže bylo jasné, že si tato zranění nemohla oběť způsobit sama. Syn oběti byl vyslýchán, kdy nejprve vypovídal, že matku zabil neznámý člověk, před kterým se schoval pod postelí, a kterému viděl jen holínky a sekeru. Policejní týmy byly v přímém telefonickém spojení a mladíkovu výpověď okamžitě ověřovaly na místě činu. Zjistil se rozpor v jeho výpovědi, kdy uváděl, že se schoval pod postel, což nebylo možné, protože by se tam nevešel a navíc pod postelí byl prach, takže pod ní nemohl nikdo být. Následně byla v dřevníku nalezena sekera, se kterou byl čin spáchán, což vyloučilo, že by čin spáchal někdo cizí. Pod tíhou důkazů se mladík doznal, postupně však své výpovědi měnil. Vražda matky byla nesmírně brutální, a než zemřela, nesmírně trpěla, a to jak fyzickou bolestí, tak i duševní bolestí, že útočníkem je její syn.

Rodiče pachatele byli rozvedení. V rodině se nevyskytovala žádná patologie. Jeho bratr byl úspěšný jak ve studiu, tak v osobním životě, takže na něj pachatel žárlil. Již dříve se u mladíka objevovalo problémové chování, například majetková trestná činnost. Nebyla u něho zjištěna žádná duševní porucha, v minulosti mu byla

diagnostikována pouze dyslexie a lehká mozková dysfunkce, což ale na jeho agresivitu vliv nemělo.

Jeho vzdělání bylo na učňovské úrovni, učil se automechanikem. Ve škole nijak nevynikal, mezi spolužáky nebyl nijak zvlášť oblíben.

Motivací pachatele k činu bylo, že matka vyžadovala, aby se syn choval slušně a nebyl problémový, a to i z důvodu, že byla ve městě starostkou. Mladík vypověděl, že byl psychicky na dně, a že ho matka šikanovala.

Vrah nepociťoval pocity viny, případně je jen předstíral. Ve vazbě ho navštěvovala jeho babička a otec, bratr ho nenavštěvoval. Pachatel byl odsouzen k 9 letům odnětí svobody. Velmi dobře se adaptoval na vězeňskou subkulturu a je pravděpodobné, že bude v trestné činnosti pokračovat.

7.3.2 Rozhovor č. 2 – respondent JUDr. Miroslav Antl, senátor a bývalý státní zástupce

Případ se odehrál v roce 1991. Pachateli (2) bylo šestnáct let a obětí se stal jeho otec. Dva dny před Štědrým dnem se mladistvý opil se svým kamarádem, po odchodu kamaráda začal uklízet svůj pokoj. Ráno přišel do pokoje otec a začal synovi nadávat a údajně i vyhrožovat, že ho zabije. Mladistvý se rozhodl, že otce pobodá nožem. Šel do kuchyně, vzal dva kuchyňské nože, které si schoval za tepláky. Když se otec skláněl u skříňky, napadl ho zezadu nožem, zasadil otci asi devět bodnořezných ran a brutálně ho usmrtil. Potom mladistvý vrah vyběhl z místnosti, potkal svou tetu, té řekl, že se nic nestalo a místnost zamkl. Odjel za družkou otce do Opočna. Všiml si, že má řeznou ránu na ruce, tak jí řekl, že se pořezal při přípravě krmení pro prase. Poté se vrátil domů, přes tělo mrtvého otce přehodil deku, přibalil k němu i jeho berle a mrtvolu odtáhl do přístavku u domu.

Před Silvestrem se po něm začala rodina shánět a sestra zavražděného šla nahlásit jeho zmizení. Proto se mladistvý rozhodl, že mrtvolu ukryje a začal otce v přístěnce zabetonovávat pod vanu. Večer se tam však šla podívat teta, protože tam její synovec se svým kamarádem cosi betonoval, a pod vanou spatřila vyčnívající lidské tělo. Byla vidět část nohy a část berle, kterou synovec nestačil zabetonovat. Tím došlo k odhalení vraždy.

Následně se provedlo ohledání činu a výslech mladistvého. Zezačátku mladík tvrdil, že si na nic nevzpomíná, potom si začal vybavovat. Pachatel se k činu doznal, avšak

nejdříve vypovídal, že ho otec napadl nožem a on se jen bránil, poté vypovídal, že ho otec týral, že mu nadával, a tak šel do kuchyně pro nože a když se otec skláněl nad zásuvkou, tak ho napadl. Svě výpovědi měnil a vinu se snažil svést i na tetu. Z vraždy byl usvědčen ostatními důkazy, zejména soudně-lékařskou expertizou.

Rodiče byli rozvedení. Pachatel žil ve společném domě s otcem, svou sestrou, babičkou a tetou. V rodině se vyskytoval alkoholismus a fyzické napadání a bití ze strany otce. Nebyla zjištěna žádná duševní porucha, která by snižovala ovládací schopnosti pachatele. V dětství se u něho vyskytovaly výchovné problémy a záškoláctví, později byl stíhán za vloupání se do domu svého souseda. Ve svých osmi letech byl umístěn do dětského diagnostického ústavu, protože matka nebyla schopná a ochotná postarat se o dítě, které potřebuje zvýšenou péči.

Prospěch ve škole nebyl příliš dobrý, mladistvý vychodil zvláštní školu internátní. Byl opakovaně léčen v psychiatrické léčebně a následně dokončil zvláštní školu, takže úroveň vzdělání nebyla na vysoké úrovni.

Motivací pachatele k činu bylo, že byl dlouhodobě týrán, a že se otce bál, což byla u soudu polehčující okolnost. Na druhé straně mu přitěžovalo, že otce napadl zezadu, navíc v době, kdy na něj neútočil. Další přitěžující okolností bylo, že odvolal svoje původní doznání a snažil se ovlivňovat svědky.

Pachatel pociťoval pocit viny a pociťuje ho i s odstupem času. Se zbytkem rodiny byl v kontaktu prostřednictvím dopisů a následně udržoval kontakt se sestrou. Byl odsouzen k 4,5 letům odnětí svobody. Pokračování v trestné činnosti se nepředpokládá, proběhl u něho sice ještě drogový delikt, ale poté, co založil rodinu, se chová řádně.

7.3.3 Rozhovor č. 3 – respondent kpt. Ing. Milan Jušta, kriminalista – Policie ČR

Tento případ se odehrál roku 2013. Pachateli (3) bylo čtrnáct let a obětí se stala jeho padesátiletá matka. Nebyla však jeho biologickou matkou, protože si s manželem chlapce jako čtyřměsíčního osvojili. Vraždu si pachatel naplánoval, připravil si nože, vyzkoušel si, jak s nimi bude zabíjet, takže například rozbodal krabici a zkoušel si útok bez nože, jen holýma rukama na spolužákovi. Chlapec si vzal z kuchyně nůž, dal si ho do kapsy a čekal, až přijde matka. Když přišla, začala se syna ptát, jak si to představuje se známkami ve škole, že se špatně učí a ať jí dá žákovskou knížku. Stála zády k němu, a tak jí bodl pod levou lopatku. Matka začala křičet a bránit se, takže její syn bodal dál, u čehož se sám pořezal na ruce, protože mu nůž klouzal v dlani. Tento nůž zahodil a šel

si pro čistý, aby se mu v ruce neklouzal. Mezitím se matka snažila odplazit ke vchodovým dveřím, když to její syn uviděl, tak jí odtáhl zpět do jídelny, kde svůj čin dokonal. Po útoku oba nože umyl, vzal z obýváku 2000,- Kč, aby to vypadalo jako loupež a peníze ukryl ve svém pokoji. Ve sklepě se snažil rozbít sklo ve dveřích a poté zavolal svému otci.

Provedlo šetření a ohledání místa činu. Na výsledch mladistvého se muselo počkat, až k němu svolí lékaři, protože byl ošetřován v nemocnici kvůli poranění ruky. Chlapec vypovídal, že přišel domů ze školy okolo 14.40 hod. a našel na zemi ležet zakrvácenou matku, které se snažil poskytnout první pomoc. Dále tvrdil, že zavolal otci a najednou z jídelny vyběhly dvě osoby, které měly na hlavách kukly a utíkaly pryč z domu. Mladistvý vypovídal, že se za nimi rozběhl a křičel na ně a jeden z nich se po něm ohnal kudlou, takže je přestal pronásledovat a domnělí pachatelé utekli. Stopy však jednoznačně ukazovaly na mladistvého a čin pomohli objasnit i jeho spolužáci, kterým se svěřil se svým plánem.

Mladistvý byl osvojen a byl z úplné rodiny, měl tedy matku a otce. Rodiče se o něho starali řádně, jeho výchově věnovali veškerou péči a zahrnovali ho láskou. Materiálně ho zabezpečili nadstandardně, jezdili spolu na dovolené, k příbuzným, trávili spolu volný čas.

Problémové chování se u chlapce nevyskytovalo, problémy začaly, když se mu začal zhoršovat prospěch a chodil za školu, potom se mu zakazoval jeho největší koníček, kterým byl počítač, a to mu značně vadilo. Jelikož se mu více věnovala matka a dobu strávenou na počítači mu za trest zkracovala převážně ona, začala v něm narůstat nenávist k ní.

Prospěch ve škole byl u něho zpočátku dobrý, poslední dobou se zhoršoval. Se spolužáky vycházel poměrně dobře, s některými si byl velmi blízký.

Pachatele motivoval ke spáchání činu pocit, že je matkou omezován a kritizován. Za vlastní příčinu je však třeba považovat spíše nevyrovnanost osobnostních dispozic a malou schopnost se normálním způsobem vypořádat se stresem, který pociťoval při nárocích matky. Vrah necítil pocit viny, čin si naplánoval a matku brutálně zavraždil. Na opakovaný dotaz, zda by to udělal znovu, teď když ví, že je to špatně, a že takhle se chovat se nesmí, odpověděl, že pokud by se k němu matka chovala tak, jak se chovala, tak že by to udělal znovu. Rodina s ním i nadále udržuje styky. Otec syna začal považovat za jedinou část rodiny, když je matka mrtvá, což je překvapující, protože

právě syn matku usmrtil. Pachatel není trestně odpovědný z důvodu věku, takže mu bylo uloženo opatření – ochranná výchova, což je ústavní dohled probíhající ve výchovném ústavu. Přesto, že je pachatel velmi mladý a jeho osobnost se stále vyvíjí, je pravděpodobnost, že bude pokračovat v trestné činnosti, velmi vysoká.

7.3.4 Rozhovor č. 4 – respondent Mgr. Adam Kafka, soudce Krajského soudu Brno

Případ se stal v roce 2013. Pachatelce (4) bylo sedmnáct let a obětí pokusu o vraždu se stala její matka. Pachatelka – dcera naplánovala vraždu matky, ke které chtěla svést i svého přítele. Plánovala, jak tento čin provedou a domlouvala se s přítelem SMS zprávami. Původní plán byl, že matce dají čichnout nějaké těkavé látky, a pak to udělají tak, že uklízela nahoře na polici, stála na lince, spadla a zlomila si u toho vaz či rozbila hlavu. Jednoho se pachatelka odhodlala, napsala příteli, zda to provedou dnes, a ten se ptal jak. Mladistvá mu odpověděla, že by to chtělo nějaká ředidlo. Následně bylo zjištěno, že si na internetu vyhledávala témata jako omamné látky, těkavé látky, ředidla, apod., její přítel se jí tento čin nepokoušel rozmluvit, ani čin neoznámil. Dívka nakonec z neznámého důvodu ustoupila od svého plánu, omámit matku ředidlem nebo jinou omamnou látkou a matku se pokusila zavraždit, když usnula. Vzala tupý předmět, pravděpodobně jeden z pohárů, který dříve získala za plavání a udeřila matku sedmkrát do vlasaté části hlavy. Poté se matka začala bránit, dcera však pokračovala v útoku na ni, hodila po ní budík, který směřoval do oblasti trupu, a kladívkem ji udeřila do ruky, protože poškozená v ní držela telefon, kterým si chtěla přivolat pomoc. Útok dcery přestal v okamžiku, kdy matka rozsvítila, to už dcera nebyla schopná čin dokonat, protože jak ve svědecké výpovědi uvedla matka, dcera řekla, že „se na to už nemůže dívat“, čímž zřejmě myslela krev. Matka utrpěla mnohačetná tržně-zhmožděná zranění ve vlasaté části hlavy, zhmoždění pravé ruky, hematomy na zevní ploše levého ramenního kloubu a na levém boku břišní krajiny a drobnou oděrku hřbetu pravé ruky. Údery vedené mladistvou byly ztlumeny vlasy poškozené a část energie úderů byla vstřebána měkkou podložkou, na které poškozená ležela, takže nedošlo k vážnějším zraněním ohrožujících život poškozené, jakými je například krvácení do dutiny lebeční či zhmoždění a otok mozku.

Pachatelka byla zpočátku z úplné rodiny, poté se rodiče rozvedli, ale i přes rozvod spolu dokázali komunikovat. Kvůli delším pracovním cestám otce vychovávala dceru

převážně matka, která jí vychovávala stylem: nejsem maminka, ale nejlepší kamarádka. Žádná patologie se v rodině nevyskytovala. Problémové chování se u pachatelky vyskytovalo. V roce 2012 se pokusila o sebevraždu, pravděpodobně demonstrativní, dále utekla na několik dnů z domova, což bylo spojeno s krádeží peněz matce. Dále u ní byla zjištěna porucha osobnosti.

Prospěch ve škole byl výborný, byla premiantkou třídy na sportovním gymnáziu a závodně se věnovala plavání. Se spolužáky vycházela bez problémů do té doby, než se mezi spolužáky objevily její intimní fotografie.

Motivací pachatelky bylo, že měla s vnějšího pohledu banální, výchovné konflikty s matkou, která pro ni nepředstavovala žádnou autoritu.

Pachatelka vůbec nepocítovala pocit viny z činu, který provedla. Rodina ze strany otce s pachatelkou udržuje styky a už v průběhu trestního řízení měli tito příbuzní tendence její chování omlouvat. Mladistvá byla odsouzena ke 3 letům odnětí svobody ve věznici pro mladistvé. Pokračování v trestné činnosti se nedá přesně odhadnout, ale vzhledem k postoji mladistvé k činu a na zjištěnou poruchu osobnosti to nelze vyloučit.

7.3.5 Rozhovor č. 5 – respondent kpt. Mgr. Jan Žerovnický, kriminalista – Policie ČR

Tento případ nebyl spáchán mladistvým, ale osobou blízkou věku mladistvého. Pachateli (5) bylo osmnáct let a obětí se stala těhotná matka, polorodý bratr a otčím. Čin si pachatel dlouhodobě plánoval, protože nenáviděl svého nevlastního otce. Skutek se stal v rodinném domě prarodičů, kde pachatel bydlel se svou těhotnou matkou, nevlastním bratrem a nevlastním otcem, který byl arabského původu. Syn pod vlivem drog a alkoholu nejdříve usmrtil svou těhotnou matku několika ranami nožem, když přiběhl její tříletý syn, zavraždil nožem i jeho. Matčino tělo nechal na místě a bratrovo tělo odtáhl do dalšího patra domu, kde jej pohodil v prázdné místnosti. Poté si sedl před byt, kde čekal asi dvě hodiny na příchod nevlastního otce, kterého zastřelil na chodbě před bytem. Po tomto činu se vydal do města, kde fotografoval (fotografování byl jeho koníček). Když se po několika hodinách vrátil domů, tak nahlásil, že jeho rodina byla vyvražděna. Ve své obhajobě operoval tím, že si venku vzal od neznámého člověka nějakou drogu a na nic si nepamatuje. Po ohledání místa činu bylo zjištěno, že pachatel musel být blízký rodině, protože do domu nikdo nevníkl násilím. Byly zajištěny další stopy a důkazy, pod jejichž tíhou se nakonec pachatel přiznal.

Pachatel byl z úplné rodiny, vše fungovalo do doby, kdy jeho biologický otec, ke kterému měl velmi silný citový vztah, zemřel při dopravní nehodě. Matka se znovu provdala a vzala si muže arabského původu, se kterým posléze měla syna, a další dítě očekávali. V rodině se nevyskytovala žádná patologie, v rodině docházelo pouze k hádkám. Mladík tvrdil, že ho otčím týral a odstavil ho „na vedlejší kolej“.

Mladík studoval střední školu s průměrným prospěchem, žádné výrazné problémy v ní neměl. Spolužák byl vnímán jako normální a bezproblémový.

Motivací k činu byla nenávisť hlavně k otčímovi, následně i k matce. Dále ho odstavili od vlastního otce, kterému nesměl ani chodit na hrob. S otčímem měli rozdílné hodnoty, protože jeho nevlastní otec byl arab. Zpočátku vyšetřování pachatel necítil jakoukoliv vinu, a v průběhu vyšetřování, kdy si uvědomil, co spáchal. Vzhledem k věku mu byl udělen trest v dolní polovině trestní sazby - 13 let odnětí svobody. Z rodiny s ním nadále udržuje styky babička a dědeček, které měl oba vždy rád. Pokračování v trestné činnosti nelze předpokládat.

7.4 Vyhodnocení

Použita byla analytická technika, kdy je cílem strukturovat hrubá data a načrtnout příběh, na němž bude postavena výzkumná zpráva. Konkrétně byla zvolena technika „vyložení karet“. Ta je nejjednodušší nadstavbou nad otevřené kódování. Výzkumník vezme kategorizovaný seznam kódů, kategorie vzniklé otevřeným kódováním uspořádá do nějaké linky a na základě tohoto uspořádání sestaví text, který je převyprávěním obsahu jednotlivých kategorií (Šváříček, 2007, s. 225-226).

7.4.1 Vraždy rodičů spáchaných dětmi a mládeží

V této kategorii je zmapováno, s kolika případy se respondenti – odborníci setkali a jakou mají zkušenost s četností jevu. Kpt. Mgr. Kvasničková (1) sdělila: „*Vražd rodičů, kdy mladistvý zavraždí své rodiče, tak se v podstatě jedná o výjimečné vraždy.*“ Takže se i v rámci svého povolání setkává s těmito případy pouze zřídka. JUDr. Antl (2) odpověděl obdobně, podle něho se tyto činy nestávají často a za svého působení, coby státního zástupce se setkal s jedním případem. Kpt. Ing. Jušta (3) se setkal celkem se čtyřmi či pěti takovými případy. Zmínil četnost tohoto jevu ve Východních Čechách a otázku, zda je to častý jev ponechal k úvaze. „*Vzhledem k tomu, že ve Východních Čechách bývá přibližně tak osm vražd ročně, včetně pokusů vražd a vzhledem k tomu, že se děje otcovražda či matkovražda tak jednou za 2 roky, tak jestli je to častý jev nebo*

není, to si musí každý vyhodnotit sám. Z mého pohledu to je asi jeden případ ze šestnácti.“ Respondent (4) – Mgr. Kafka se za svého působení na Krajském soudu Brno (od roku 2011) setkal s jediným případem, kterým byl pokus o vraždu, spáchaný mladistvou dívkou na své matce. Na otázku, zda si Mgr. Kafka myslí, že vraždy na rodičích spáchaných dětmi a mladistvými jsou častým jevem, odpověděl: „Z hlediska statistického jistě ne, otázkou je však latence této trestné činnosti v případech, kdy není skutek dokonán (i v mnou popisovaném případě), pokud by poškozená nakonec nedospěla k závěru, že je nutno věc oznámit policii, čin by zřejmě zůstal neodhalen.“ Kpt. Mgr. Žerovnický (5) se setkal asi se třemi případy tohoto charakteru. Dále uvedl, že podle jeho názoru je to jev, který se stává velmi zřídka, častější je opačná situace, kdy rodiče zavraždí své dítě nebo rodiče či prarodiče zavraždí dospělý pachatel.

7.4.2 Brutalita a agresivita

V kategorii bylo cílem zjistit, zda narůstá agresivita a brutalita mladistvých. Kpt. Mgr. Kvasničková: (1) „Za ty roky, co sloužím, tak se zvedá agresivita mladistvých a nezletilých pachatelů a jsou i daleko brutálnější.“ Názor o nárůstu brutality mladistvých sdílí i JUDr. Antl (2): „Já jsem přesvědčen, že to je dlouhodobý trend a nevím, jestli teď jsou brutálnější než předloni, ale každopádně v devadesátých letech začal prudký vzestup bezcitných vražd, ale i loupeží, znásilnění a ta kriminalita tehdy stoupla několikanásobně. V posledních letech se ten trend vyrovnal, ale skutečně té brutality a cynismu mladých lidí přibývá.“ Kpt. Ing. Jušta (3) uvedl, že nelze přesně říci, zda brutality přibývá nebo ne a pokračoval: „Co se týká způsobení násilí a brutality na těle poškozeného, je to specifické v tom, že vzhledem k tomu, že se jedná o nějaký příbuzenský poměr, tak brutalita je poměrně velká. Případy, které jsem zažil, jsou v podstatě shodné – je to více způsobů zabití a devastující způsob.“ Podle Mgr. Kafky (4) nelze přesně říci, zda přibývá brutality, právě s ohledem na statisticky nerelevantní údaje. Kpt. Mgr. Žerovnický (5) vypověděl: „Agresivity a brutality ve světě přibývá, takže pravděpodobně i mezi mladými lidmi bude tento trend rozšířen.“

7.4.3 Rodina

Kategorie rodina uvádí, zda byli pachatelé z úplné nebo neúplné rodiny, jaká výchova v rodinách probíhala, a jestli se v nich vyskytovala patologie. V rozhovoru (1) s kpt. Mgr. Kvasničkovou bylo řečeno, že pachatel pocházel z neúplné rodiny a výchova probíhala v pořádku. Na otázku, zda se v rodině vyskytovala nějaká patologie,

odpověděla kpt. Mgr. Kvasničková: „*Pokud vezmeme v potaz to, že chci vychovat slušně dítě a nebudu to nazývat týráním, tak ne.*“ JUDr. Antl (2) taktéž poukázal na to, že pachatel byl z neúplné rodiny, přičemž výchova v podstatě neprobíhala, protože rodiče se o mladistvého nestarali. V rodině se vyskytoval alkoholismus otce a následné bití syna. „*Dohadovali se, otec k němu byl velmi tvrdý, přísný, dokonce ho fyzicky napadal. Byl za to i opakovaně odsouzen.*“ V případě, který uváděl Kpt. Ing. Jušta (3) byl pachatel z rodiny úplné, nebyli to sice jeho biologičtí rodiče, ale měl adoptivního otce a matku. Oba rodiče se podíleli na výchově, ve které žádný problém nebyl. K patologii v rodině se vyjádřil následovně: „*Starali se o něj oba a řádně. Nejistili jsme žádný velký problém, který by směřoval a ukazoval na to, že tímto způsobem se nakonec vyvine celý případ.*“ Mgr. Kafka (4) vypověděl k rodině pachatelky, že zpočátku byla z úplné rodiny a poté se rodiče rozvedli, nicméně i přes rozvod spolu dokázali komunikovat. Výchovu popsal následovně: „*I v době, kdy žil otec s rodinou, býval na delších pracovních cestách. Výchovu zajišťovala převážně matka, nicméně stylem: nejsem maminka ale nejlepší kamarádka.*“ Patologie se v rodině nevyskytovala. K rodině uvedl kpt. Mgr. Žerovnický (5): „*Pachatel byl z úplné rodiny do té doby, než jeho biologický otec zemřel při dopravní nehodě, k němu chlapec choval velmi silný citový vztah.*“ Do té doby byla i výchova normální, problémy nastaly s příchodem nového otce. Dále uvedl, že výrazná patologie se v rodině nevyskytovala, docházelo pouze k nějakým hádkám s matkou a otčímem.

7.4.4 Vzdělání

Ke vzdělání a vztahům se spolužáky sdělila kpt. Mgr. Kvasničková (1), že pachatel měl špatný prospěch a byl na učňovské úrovni. Mezi spolužáky nebyl zvlášť oblíben. Jeho vztah ke škole popsala: „*Ve škole nijak nevynikal, dalo by se prostě jen říct – byl tam.*“ u druhého pachatele JUDr. Antl (2) odpověděl, že přesně neví, jak pachatel prospíval, ale že podle jeho mínění velmi špatně. Jak vycházel pachatel se spolužáky, si nevzpomněl. Kpt. Ing. Jušta (3) uvedl: „*Pachatel prospíval zpočátku dobře, poslední dobou se zhoršoval. Proto tam byl důvod zpřísnění, zejména v učení a jeho koníčky byly omezeny.*“ Dále zmínil: „*Se spolužáky vycházel vcelku dobře, dokonce měl některé velmi blízké, kteří později pomohli objasnit trestný čin.*“ Mgr. Kafka (4) zmínil, že pachatelka prospívala ve škole velmi dobře, dokonce byla premiantkou na sportovním gymnáziu. Se spolužáky vycházela dobře do doby, než se mezi spolužáky objevily její

intimní fotografie. Kpt. Mgr. Žerovnický (5) vypověděl: „*Pachatel studoval střední školu s průměrným prospěchem, jeho spolužáci ho vnímali jako normálního a bezproblémového kluka.*“

7.4.5 Motivace

V této kategorii je představena motivace pachatelů, předchozí problémové chování pachatelů a plánovitost činů. Kpt. Mgr. Kvasničková (1) sdělila, že pachatelovou motivací bylo, že matka po synovi něco chtěla. Vyžadovala, aby si plnil své povinnosti, choval slušně a chodil do školy. Již dříve se u pachatele objevovalo těžko zvladatelné chování a majetková trestná činnost. O plánovitosti činu bylo řečeno: „*Jestli ho plánoval dlouhodobě, to se říct nedá. Ale vzhledem ke způsobu provedení, tak to že si obstaral benzín, zápalky a čekal, až matka usne, aby jí zabil ve spánku, tak tady by se až tak o afektu hovořit nedalo.*“ JUDr. Antl (2): „*Mladistvý říkal, že byl dlouhodobě týrán, že se otce bál a že v tu chvíli měl strach o svůj život.*“ u tohoto pachatele se v minulosti neobjevovalo problémové chování. Případ plánovaný nebyl, pachatel si nepřipravil nože předem. V případě, který popsal kpt. Ing. Jušta (3) je motivace obdobná jako u prvního případu. Matka chtěla, aby se syn více věnoval škole, protože se mu zhoršoval prospěch, a aby se věnoval svým povinnostem. V tomto případě se u pachatele v minulosti neobjevovalo problémové chování, problémy začaly až poté, co matka začala být přísnější a omezovala synovi jeho koníček – počítač. Čin byl naplánován důkladně, jak vypověděl kpt. Ing. Jušta: „*Ano, byl plánovaný dopředu, důkladně i s rozmyslem jakým způsobem bude pachatel, kterého si vymyslel, ustupovat z domu. Připravil a rozbil dveře, aby to skutečně vypadalo, že tam byl někdo cizí. Sám popsal i své napadení, byl zraněný na ruce, protože mu vyklouznul nůž, když bodal matku, takže se i sám pořezal.*“ Motivací u případu (4) bylo podle Mgr. Kafky: „*Opakované, z vnějšího pohledu banální, výchovné konflikty s matkou, která pro mladistvou nepředstavovala žádnou autoritu.*“ Problémové chování se u mladistvé vyskytovalo už v minulosti. Pokusila se o sebevraždu a utekla na několik dní z domu, čemuž předcházela krádež peněz matce. K plánovitosti pachatelky uvedl: „*Ano, plánovala ho dlouhodobě a podrobně. Pokusila se k němu svést i svého přítele.*“ Kpt. Mgr. Žerovnický (5) sdělil, že motivací pachatele byla nenávist nevlastního otce, která se později přenášela i na jeho matku. Nevlastního otce nesnášel z důvodu odlišných hodnot a proto, že měl rád svého biologického otce, který tragicky zemřel. K plánovitosti činu

bylo řečeno: „*Ano, čin byl plánovaný, a to z dlouhodobého hlediska.*“ Žádné výrazné problémy se u pachatele neobjevovaly, čin spáchal pod vlivem drog a alkoholu, takže nebyl zcela přičetný.

7.4.6 Průběh činu

Zde bude uveden souhrn použitých zbraní a také brutalita jednotlivých činů. U případu (1) byl vražednou zbraní benzín a následně sekera. K brutalitě činu uvedla kpt. Mgr. Kvasničková: „*Způsob toho usmrcení matky byl opravdu nesmírně brutální. Ta žena než zemřela, těžko kdo z nás si umí představit, jak hrozně trpěla.*“ u případu (2) byly k činu použity dva kuchyňské nože. Na otázku s jakou brutalitou pachatel čin spáchal, odpověděl JUDr. Antl: „*Podle mého názoru to nebylo nic neobvyklého. i když v rámci těch „domácích zabijaček“, když se nad tím zamýšlím, tak vlastně pokud útočily například ženy, tak stačila jedna bodná rána. Takže ano, byl zasazen větší počet ran, tudíž by se dalo hovořit o brutalitě.*“ Vražednou zbraní u případu (3) bylo opět více nožů. Kpt. Ing. Jušta sdělil, s jakou brutalitou byl čin spáchán: „*S obrovskou brutalitou, což ale nebývá nezvyklé u takovýchto činů. Čím bližší člověk a čím větší nenávisť, tím větší násilí.*“ u případu (4) byl zbraní pravděpodobně jeden z pohárů, který pachatelka získala za plavání, uvedl Mgr. Kafka. Brutalita byla úměrná použitému nástroji. Kpt. Mgr. Žerovnický (5) zmínil použitou zbraň, kterou byl potápěčský nůž a pistole ráže 7.65. K brutalitě: „*Jak už jsem uvedl, brutalita byla nesmírná, už vzhledem k tomu, že zavraždil těhotnou matku a malého bratra.*“

7.4.7 Následky činu

Zde jsou shrnuty následky činů, jakými jsou pocity viny, trest, vztahy se zbytkem rodiny a predikce další trestné činnosti. V případě (1) odpověděla kpt. Mgr. Kvasničková: „*Ze začátku cítil pocit viny, s odstupem času nevím, jestli to bylo předstírané nebo to myslel vážně. Ale vzhledem k tomu, že byl citově plochý, tak bych se spíše přiklonila k tomu, že to hrál.*“ V tomto případě byl pachateli udělen trest 9 let odnětí svobody. Z rodiny s ním dál udržovala styky babička a ze začátku byl v kontaktu ještě s otcem. K předpokladu pokračování trestné činnosti se vyjádřila: „*Znalci se v tomto směru vyjádřili, že se nedá přesně určit, jestli bude pokračovat v trestné činnosti. Vzhledem k tomu, že už jako mladistvý skončil ve výkonu trestu, velmi dobře se adaptoval na vězeňskou subkulturu, tak si myslím, že to bude jedinec, který bude vyhledávat závadové prostředí a bude chtít v tomto závadovém prostředí vyniknout.*“

Pravděpodobnost další trestné činnosti je tedy velmi vysoká. JUDr. Antl (2) uvedl k pocitu viny: „*Pokud vím, tak pocit viny určitě cítil, alespoň hned na začátku, takže k tomu jsme také přihlédli. Dodatečně si myslím, že činu lituje víc než tehdy, když ho spáchal.*“ Jako trest bylo pachateli uděleno 4,5 roku odnětí svobody. S rodinou styky udržoval prostřednictvím dopisů a dodnes se stýká se sestrou. Pachatele stabilizovalo založení vlastní rodiny a předpoklad, že bude pokračovat v trestné činnosti, je nepravděpodobné. U případu (3) uvedl kpt. Mgr. Jušta k pocitům viny: „*Byl několikrát vyslýchán a na opakovaný dotaz, zda by toto provedl poté, co už věděl, že je to takto špatně, že se takhle chovat nesmí, tak odpověděl, že by to provedl znovu, pokud by se k němu matka chovala, tak jak se chovala*“ u tohoto pachatele tedy pocit viny nenastal. Vzhledem k tomu, že pachateli bylo v době spáchání 14 let, nemohl mu být udělen trest, pouze opatření. Uděleno mu bylo výchovné opatření formou ústavního dohledu. Z rodiny s ním nadále udržuje styky převážně jeho otec. K předpokladu pokračování trestné činnosti se kpt. Ing. Jušta vyjádřil: „*Hranici už překročil a předpoklad, že jí může překročit znovu je velmi vysoká. Když se mu něco nebude líbit, když bude mít s něčím problém, nebo když mu někdo v něčem nevyhoví. Jeho osobnost se vytváří a předpoklad, že by šel správným směrem, je podle mě málo pravděpodobný. Takže se obávám, že s tímto klientem bychom se mohli ještě setkat.*“ K pocitu viny sdělil Mgr. Kafka, že pachatelka tento pocit vůbec neprojevovala. Byla odsouzena ke 3 letům nepodmíněně ve věznici pro mladistvé. Mgr. Kafka v souvislosti s udržováním styků se zbytkem rodiny uváděl: „*Pokud je mi známo, tak se stýkala s rodinou ze strany otce, která však měla tendence již v průběhu trestního řízení mladistvou omlouvat.*“ K předpokladu pokračování trestné činnosti se nelze přesně vyjádřit, nicméně vzhledem k postoji mladistvé k činu a na zjištěnou poruchu osobnosti se to nedá vyloučit. Kpt. Mgr. Žerovnický (5) na otázku pocitu viny odpověděl: „*Tak zpočátku necítil vinu, to až v průběhu vyšetřování, kdy si uvědomil, co všechno spáchal.*“ Vzhledem k jeho věku mu byl udělen trest 13 let odnětí svobody. Dále kpt. Mgr. Žerovnický uvedl, že z rodiny s ním styky udržuje babička a dědeček, se kterými měl chlapec vždy dobrý vztah. K pokračování trestné činnosti sdělil, že je nepravděpodobné a nepředpokládá se.

8 Závěr

Dětská kriminalita je závažný a rozšířený sociálně patologický jev. Bakalářská práce popisuje tuto kriminalitu, příčiny páchaní trestné činnosti dětmi a mladistvými, konkrétně násilnou kriminalitu a především vraždy, které jsou specifické jak pachatelé, kterými jsou děti a mladiství, tak oběťmi, kterými jsou jejich rodiče, případně prarodiče. Konkrétně byly mapovány informace k přibývajícím brutalitě pachatelů, k rodině, vzdělání, motivaci, průběhu činu a následkům činu.

Odborníci, kteří byli respondenty ve výzkumné části, se v podstatě shodli, že přibývá agresivity a brutality těchto pachatelů. Přestože těchto činů není naštěstí mnoho, některé svou brutalitou nemají obdoby.

V práci se podařilo ukázat na skutečných případech okolnosti jednání dětských a mladistvých pachatelů, což může posloužit široké veřejnosti k představě o těchto činech. Přístupných zdrojů, ze kterých lze tyto informace čerpat je velmi málo. Ráda zmínila svou domněnku, že je třeba se věnovat této kriminalitě a věkové skupině dětí a mladistvých, kteří tyto činy páchají. Přestože oproti jiné kriminalitě těchto činů není objektivně mnoho, stávají se. Navíc je třeba počítat i s pokusy vražd rodičů spáchané těmito pachatelé, protože i když skutek nebyl dokonán, mohlo k dokonání chybět málo. Navíc tyto činy bývají velmi latentní, rodiče mohou mít zábrany nahlásit tento čin, pokud se jedná o vlastní dítě.

Ve výzkumné části byla propojena teorie s praxí, kdy na skutečných případech bylo dokázáno, jak děti mohou být brutální, jejich výrazná chladnost a absence lítosti nad provedenými činy. Vzhledem k jejich nízkému věku se dříve nebo později se vrátí do společnosti a je velmi těžké odhadnout, zda budou ve svém jednání pokračovat či nikoli. Pokud je tam tento předpoklad velmi silný, pak je společnost z hlediska budoucnosti v ohrožení. Otázkou zůstává, jak jim v tomto jednání zabránit. Je třeba si uvědomit, že děti nemusí být jen roztomilá stvoření, ale mohou být i bezcitnými bytostmi, kterým nic nezabrání ve spáchání nejzávažnějších činů, jakými je vražda či pokus o ni. Mým cílem bylo poukázat na tuto problematiku, se kterou souvisí i nedostatky v legislativě, u kterých doufám v brzkou úpravu.

Na úplný závěr bych chtěla apelovat na rodiče, aby se svým dětem plně věnovali, ale zároveň apelovat na děti, aby si vážily svých rodičů, pokud bude dosaženo oboustranného respektu a tolerance, počet takových činů by mohl být zase o něco nižší.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura:

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*, Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009, 774 s. ISBN 978-80-7367-569-1.

HOFMANOVÁ, Jiřina. *Jak se vraždí v Česku* [CD-ROM]. Vyd. 1. Praha: Jaroslav Hofman, 2011, 451 s. ISBN 978-80-904379-1-3.

KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2005, 544 s. ISBN 80-7179-813-4.

LÁTALOVÁ, Klára. *Agresivita v psychiatrii*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 235 s. ISBN 978-80-247-4454-4.

LINEDECKER, Cliff. *Vraždící děti*. Překlad Linda Bartošková. Praha: Columbus, 1994, 295 s. ISBN 80-901696-4-3.

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 340 s. ISBN 80-7178-771-X.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

MÜHLPACHR, Pavel. *Sociopatologie*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 194 s. ISBN 978-80-210-4550-7.

NETÍK, Karel. *Aktuální otázky boje s kriminalitou mládeže a souvisejícími negativními jevy*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1987, 206 s.

NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, 451 s. ISBN 80-7357-026-2.

NOVOTNÝ, Petr. *Epidemie delikvence*. Vyd. 1. Liberec: Dialog, 2006, 62 s. ISBN 80-86761-45-2.

PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009, 226 s. ISBN 978-80-247-2618-2.

PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 2007, 270 s. ISBN 978-80-7184-569-0.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322s. ISBN 80-7178-772-8.

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Vyd. 1. Boskovice: Albert, 1999, 196 s. ISBN 80-85834-60-x.

ŠVÁŘÍČEK, Roman. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

ZOUBKOVÁ, Ivana, *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 251 s. ISBN 978-80-7380-312-4.

Legislativa:

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

Internetové zdroje:

DAILY MAIL. News. *Boy 'who shot dead his neo-Nazi father' thought he wouldn't get in trouble because he'd 'seen it in an episode of Criminal Minds'* [online]. 2012 [cit. 2015-03-30]. Dostupný z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2226095/Boy-shot-dead-neo-Nazi-father-thought-wouldn-t-trouble-d-seen-episode-Criminal-Minds.html>.

Emailová korespondence se Zdeňkem Maláníkem [online], 26. 2. 2015, malanik@fai.utb.cz.

HEIDE, Kathleen. Weapons Used by Juveniles and Adult Offenders in U. S. Parricide Cases. *Journal of Interpersonal Violence* [online]. 2007 [cit. 2015-03-12], s. 1400-1414. ISSN 0886-2605. Dostupné z: <http://jiv.sagepub.com/content/22/11/1400.full.pdf>.

POLICISTA. *Kriminální sklony se skrývají v genech* [online]. 6/2008, s. 10, [cit. 2015-03-06]. ISSN 1211-7943. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/policista-626975.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>.

LACHMANN, Filip. *Zbraně nezabíjejí, zabíjejí lidé. Zbraněmi*. Sociální teorie [online]. 2012 [cit. 2015-03-06]. Dostupný z: <http://socialniteorie.cz/zbrane-nezabijeji-zabijeji-lide-zbranemi/>.

NETÍK, Karel a Šárka BLATNÍKOVÁ. *Predikce vývoje pachatele* [online]. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008 [cit. 2015-03-12], 173 s. ISBN 978-80-7338-075-5. Dostupné z: www.ok.cz/iksp/docs/350.pdf.

NICM. *Kriminalita a delikvence – Charakteristika* [online]. 2014 [cit. 2015-03-06]. Dostupný z: <http://www.icm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika>.

POLICIE ČR. *Statistické přehledy kriminality od roku 2004 po rok 2014* [online]. 2004-2014 [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>.

Případ Popelka z roku 1989 [online]. s. 216-225, [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: http://www.mukolin.cz/prilohy/Texty/539/61035_pripad_popelka_str._216_225.pdf.

SVATOŠ, Roman. *Vývoj kriminality mládeže v České republice*. Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi [online]. 2/2013, s. 139-154 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: http://www.prevencekriminality.cz/evt_file.php?file=171.

THE HUFFINGTON POST. *Why did 10-year-old boy murder Jeff Hall, his neo-nazi Dad* [online]. 2011 [cit. 2015-03-30]. Dostupný z: http://www.huffingtonpost.com/2011/09/26/why-did-10-year-old-boy-murder-neo-nazi-dad_n_981885.html.

TŮMOVÁ, Štěpánka a Kateřina VÍTKOVÁ. Ženu v Chlumci zavraždil nezletilý, zřejmě její syn. In: iDnes.cz [online]. Praha: MAFRA, a. s., 2013 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/vrazda-chlumec-nad-cidlinou-df7-/krimi.aspx>.

VEČERKA, Kazimír, Jakub HOLAS, Markéta ŠTĚCHOVÁ, Simona DIBLÍKOVÁ a Jan NEUMANN. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004 [cit. 2015-03-12]. 132 s. ISBN 80-7338-033-1. Dostupné z: www.ok.cz/iksp/docs/307.pdf.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1.: Rozhovor – otázky

Příloha č. 2.: Rozhovor s respondentem kpt. Mgr. Kvasničkovou

Příloha č. 3.: Rozhovor s respondentem JUDr. Antlem

Příloha č. 4.: Rozhovor s respondentem kpt. Ing. Juštou

Příloha č. 5.: Rozhovor s respondentem Mgr. Kafkou

Příloha č. 6.: Rozhovor s respondentem kpt. Mgr. Žerovnickým

Příloha č. 1.: Rozhovor - otázky

Tématické okruhy:

- Obecné:** S kolika případy jste se setkal/a?
Myslíte si, že je to častý jev?
Myslíte si, že v posledních letech přibývá těchto činů a brutality?
Popište stručně jeden případ.
- Rodina:** Byl z úplné nebo neúplné rodiny?
Jaká výchova v rodině probíhala?
Vyskytovala se v rodině nějaká patologie (alkoholismus, syndrom CAN, domácí násilí)?
- Vzdělání:** Jak pachatel prospíval ve škole?
Jak vycházel se spolužáky?
- Motivace:** Co vedlo pachatele ke spáchání tohoto činu?
Vyskytovalo se u něho již v minulosti problémové chování? (agrese, šikana,...)
Plánoval si pachatel tento čin?
- Průběh činu (způsob provedení):**
Jakou zbraň si pachatel zvolil?
S jakou brutalitou čin spáchal?
- Následky činu:**
Cítil pachatel pocit viny?
Jaký trest byl pachateli udělen?
Udržuje s ním styky zbytek rodiny?
Dá se předpokládat pokračování trestné činnosti?

Příloha č. 2.: Rozhovor č. 1 – kpt. Mgr. Hana Kvasničková, kriminalistka

Rozhovor proběhl 19. 3. 2015, v Pardubicích.

Obecné:

S kolika případy jste se setkala?

Vražd rodičů, kdy mladistvý zavraždí své rodiče, tak se v podstatě jedná o výjimečné vraždy. Většinou mladiství nebo nezletilí páchají trestnou činnost vraždy na jiných objektech, například na starých lidech, anebo na zcela náhodném objektu. Vraždy zaměřené vyloženě na rodiče, bývají výjimečné a většinou jsou způsobené v afektu a vyhrotili se až v ten násilný čin.

Myslíte si, že v posledních letech přibývá těchto činů a brutality?

Nevím přesně, jak přibývá těchto činů, protože statistika nerozlišuje vraždy na rodičích. Ale s postupem času nebo za ty roky, co sloužím, tak se zvedá agresivita mladistvých a nezletilých pachatelů a jsou i daleko brutálnější. Charakteristickým znakem u vražd, které páchají nezletilí a mladiství je to, že trestnou činnost páchají ve skupině. Dalo by se to přirovnat k vlčí smečce. Jeden pachatel vražd je typický pro dospělé osoby, pokud se tedy nejedná o organizovanou skupinu. Ale to je už jiná kategorie, nájemných vražd a podobně. Ale u mladistvých a nezletilých jsou vraždy často páchány ve skupině, protože si vzájemně dodávají odvalu.

Popište stručně jeden případ.

Takový charakteristický případ, kdy došlo k zabití matky, se stal před několika lety. Bylo to v zimě, kdy chlapec přiběhl k sousedům, vyděšen, že u nich doma někdo byl, že se k nim někdo vloupal a že zabil matku a jemu se podařilo utéct. Když jsme přijeli na místo, tak se provedlo ohledání místa a toho domku. Byl to takový domek ve stráni, charakteristická horská roubenka, kde v chodbě toho domu ležela žena v noční košili, a bylo vidět, že na ní bylo spácháno násilí. Zejména bylo vedeno směrem k hlavě a byly znatelné i nějaké popáleniny. Tratoliště krve začínalo už u vstupních dveří, kdy jednoznačně bylo vidět, že to bylo způsobeno jinou osobou, a že si taková zranění nemohla způsobit sama. Když byl chlapec vyslýchán k tomu, co se tam odehrálo, tak věrohodně popisoval, že tam přišel člověk, že mu viděl jenom boty, že měl holínky, že

byl schovaný pod postelí, že měl sekyru, a že z té sekyry kapala krev. Takovýto popis působil poměrně nevěrohodně. Když se chlapec vyslychal, tak žádné jiné stopy a žádné jiné osoby nebyly nalezeny, než ty jeho a jeho matky. Takže se výslech začal vést tak, že už začal být podezřelý, protože už se zjistilo, že s tou matkou problémy měl nebo víceméně matka s ním, protože ukradl motorku, byla tam majetková trestná činnost, kdy měl i problémy výchovné ve škole a podobně. Měl staršího úspěšného sourozence. Matka s ním žila sama a vzájemně spolu měli problémy. Matka chtěla, protože byla známá v obci jako starostka, aby syn byl slušný, aby se choval tak, jak má. Syn měl na to trochu jiný názor, než měla matka. Takže vznikaly velké konflikty. A uzrál v něm plán. My už jsme věděli, že tam ty problémy jsou. On už v té době byl i v péči psychologa, takže jsme se spojili s psychologem, ke kterému chodil, a ten řekl, že má opravdu velmi silné výchovné problémy, že byl těžko zvladatelný. Psycholog nám poradil takovou taktiku, což my využíváme často, zejména u dětí a mladistvých, že se ptáme jak na něj, když víme, že ten dotyčný je v péči psychologů nebo psychiatrů. A pan doktor nám poradil, že na něho máme být vlídní, že mu máme věřit to, co nám říká. Takže jsme taktiku změnili a hovořili s ním opravdu vlídně. V tu dobu jsem už já byla u jeho výslechu a vytvořili jsme takový telemost, mezi místem činu a služebnou, kde nám kolegové dávali informace o tom, jak pokračuje ohledávání, a co všechno zjistili. Ohledáním se došlo k tomu, že byla nalezena sekyra, která byla od krve. Byla schovaná na půdě, za trámem, kde on měl svoje hračky schované v krabici. A za tou krabicí angličáků byla tahle sekera, což naprosto vyloučilo, že by to takto provedl zcela cizí člověk. Takže jsem mu řekla větu, to si přesně pamatuju: „Jestlipak víš, co jsme našli za tou krabicí s angličákama na půdě?“ On na nás tak jaksi vykulil oči a sám řekl, že sekyru. Takže postupně se k tomuto skutku doznal. Matka ho rozčilovala z důvodu, že po něm chtěla, aby byl slušný. To mu značně vadilo, takže v něm uzrál plán, jak se matky zbavit a shodit vinu na jiného pachatele. Na neznámého pachatele. Takže když matka usnula, tak za ní přišel do ložnice s benzínem a začal ho v té ložnici, na tu postel nalívat. Matka se vzbudila, a on škrtl zápalkou. Postel okamžitě vzplála a na matce se vznála i noční košile. Utíkala dolů do koupelny, kde se chtěla uhasit vodou. Dokonce bylo vidět, že vanička ve sprchovém koutě byla akrylátová a ta hořící noční košile tam způsobila požár. On běžel za ní do koupelny, kde se hasila vodou a dál na ní přilíval benzín. Ta žena tedy vyběhla ven, kde se chtěla uhasit ve sněhu, který tam byl. Zase běžel za ní a po cestě vzal sekeru a zaútočil na ní se sekerou. Napadl jí na sněhu, tam

byly krevní stopy. Poté matka běžela zpátky do domu, kde v chodbě pachatel skutek dokončil.

Rodina:

Byl pachatel z úplné nebo neúplné rodiny?

Byl z neúplné rodiny. Rodiče byli rozvedení, matka vychovávala oba dva syny sama. Ten starší syn byl v Kroměříži, na nějaké umělecké škole.

Jaká výchova v rodině probíhala?

Výchova probíhala v pořádku, matka se o něho dobře starala.

Vyskytovala se v rodině nějaká patologie? Například alkoholismus nebo týrání, něco v tomto směru?

„No, pokud vezmeme v potaz to, že chci vychovat slušně dítě a nebudu to nazývat týráním, tak ne.“

Vzdělání:

Jak pachatel prospíval ve škole?

Měl špatný prospěch. Učil se myslím automechanikem. Měl vztah k autům a motorkám. Byl tedy v učňovském poměru.

Jak vycházel se spolužáky?

Mezi spolužáky nebyl zvlášť oblíben. Nebyl ani obětí ani pachatelem šikany nebo něco podobného. Dalo by se prostě říct: „Byl tam.“

Motivace:

Co vedlo pachatele ke spáchání činu?

To, že matka prostě po něm něco chtěla. To, že chtěla, aby plnil svoje povinnosti, aby chodil do školy. Byly tam dohady ohledně majetkové trestné činnosti. Celý problém byl v tom, že matka chtěla, aby byl slušný.

Vyskytovalo se u něho již v minulosti problémové chování?

Vyskytovala se u něho majetková trestná činnost a těžko zvladatelné chování.

Plánoval pachatel tento čin? Třeba i dlouhodobě?

Jestli ho plánoval dlouhodobě, to se říct nedá. Ale vzhledem ke způsobu provedení, tak to, že si obstaral benzín, zápalky a čekal, až matka usne, aby jí zabil ve spánku, tak tady by se až tak o afektu hovořit nedalo. To, že se na to vlastně připravoval, připravil si na to pomůcky, kterými to spáchá, tak tady ta plánovitost byla. Byl to plánovaný skutek. To, co se odehrávalo potom, s tou sekyrou, tak tam už ta plánovitost nebyla, tam už bylo řešení vzniklé situace. Ale ten počátek byl plánovaný.

Průběh činu (způsob provedení):

Použitá zbraň už byla zmíněna, to byl ten benzín,...

Byl to benzín a následně sekera.

S jakou brutalitou čin spáchal?

Způsob toho usmrcení matky byl opravdu nesmírně brutální. Ta žena než zemřela, ... Asi těžko kdo z nás si umí představit, jak hrozně trpěla.

Následky činu:

Cítil pachatel pocit viny?

Ze začátku cítil pocit viny. S odstupem času nevím, jestli to bylo předstírané nebo to myslel vážně. Ale vzhledem k tomu, že byl citově plochý, tak bych se spíše přiklonila k tomu, že to hrál. i vzhledem k tomu, že potom jako mladistvý byl vzat do vyšetřovací vazby, kde se rychle adaptoval na vězeňskou subkulturu, že to bylo až neuvěřitelné. Takže že by toho skutku litoval, že by opravdu brečel a byl nešťastný z toho, co udělal, to ne.

Jaký trest mu byl udělen?

Vzhledem k tomu, že v té době byl mladistvý, tak trestní zákoník umožňoval odsoudit ho maximálně k odnětí svobody deseti let. V tomhle případě ta maximální hranice

uložena nebyla, mám dojem, že byl odsouzen k osmi nebo k devíti letům. V současné době už je určitě na svobodě.

Udržoval s ním styky zbytek rodiny?

Byl v kontaktu s babičkou. Ten bratr ho nenavštěvoval, ten s ním v kontaktu nebyl. A ze začátku byl v kontaktu s otcem. Potom jakmile byl odsouzen, už nebyl vazebně stíhán, tak v podstatě o pachatelích, všeobecně o všech pachatelích, pokud jsou už ve výkonu trestu, nemáme přehled a nevíme, s kým se odsouzený stýká. Ale v té době, kdy byl vazebně stíhán, tak ho navštěvoval otec a babička, bratr ne.

Dá se u něho předpokládat pokračování v trestné činnosti?

Znalci se v tomto směru vyjádřili, že se nedá přesně určit, jestli bude pokračovat v trestné činnosti. Ale byl to takový typ člověka, který pro to, aby mohl patřit do nějaké skupiny, bude schopen udělat cokoliv. Vzhledem k tomu, že už jako mladistvý skončil ve výkonu trestu, velmi dobře se adaptoval na vězeňskou subkulturu, tak si myslím, že to bude jedinec, který bude vyhledávat závadové prostředí a bude chtít v tomto závadovém prostředí vyniknout. To, že bude pokračovat dál v trestné činnosti, se v jeho případě nedá vyloučit. Ta pravděpodobnost je velmi vysoká.

Příloha č. 3.: Rozhovor č. 2 – JUDr. Miroslav Antl, senátor a bývalý státní zástupce

Rozhovor proběhl 30. 3. 2015, v Hradci Králové.

Obecné:

S kolika případy jste se setkal?

Já si vzpomínám jenom na jediný případ. Spíš to bylo vždycky opačně nebo to byly ty „domácí zabijačky“ partnerské.

Myslíte si, že je to častý jev?

Já myslím, že ne. Já jsem dělal stovky vražedných případů za svou práci státního zástupce, což bylo 22 let a setkal jsem se, pokud si dobře vzpomínám, skutečně s jediným případem.

Myslíte si, že v posledních letech přibývá brutality a agresivity těchto dětí a mladistvých?

Já jsem přesvědčen, že to je dlouhodobý trend a nevím, jestli teď jsou brutálnější než předloni, ale každopádně v devadesátých letech začal prudký vzestup bezcitných vražd, ale i loupeží, znásilnění a ta kriminalita tehdy stoupla několikanásobně. V posledních letech se ten trend vyrovnal, ale skutečně té brutality a cynismu mladých lidí přibývá. Dokonce jsem dělal případ vraždy z rozmaru, kdy mladistvý pachatel tehdy ukopal bezdomovce jenom proto, že si to chtěl zkusit.

Popište stručně jeden případ.

Tak to je ten jediný, se kterým jsem se setkal. Šestnáctiletý pachatel, vyjížděli jsme tam na Silvestra. Zjistilo se, že pachatel žil se svým otcem, tetou a sestrou v jednom domku. Mezi otcem synem, pozdějším pachatelem, byly časté neshody. Dohadovali se, otec k němu byl velmi tvrdý, přísný, dokonce ho fyzicky napadal. Byl za to i opakovaně odsouzen. Až jednoho dne, kdy na mladistvého zase údajně křičel a nadával mu, si šel mladistvý pro dva nože do kuchyně a počkal, až k němu táta bude zády. Tím prvním nožem ho několikrát bodl. Otec se otočil, tak ho napadl tím druhým nožem, celkem asi devět bodnořezných ran, kterými ho usmrtil. Poté ho zatáhl do přístěnku, kde v té době se stavěla koupelna. Tam ho ubytoval pod vanu a odjel pryč. Když se po otcovi začali

shánět ti další příbuzní, tak se rozhodl, že otce zabetonuje, takže ho začal zabetonovávat. Ovšem tím, že byl asi líný, tak to nechal na další den a mezitím přišla do koupelny teta i jeho sestra, tedy dcera toho mrtvého a poznali tátu podle bot a berle. V té době byl vlastně navíc omezený ve svém pohybu a s tím souvisí, že se nemohl účinně bránit. Vyjeli jsme na místo činu, já jsem mluvil s mladistvým, který zpočátku doznával vinu, potom různě měnil svoje verze s tím, že se dokonce jednu dobu snažil svést vinu na tetu. Poté se dostal k soudu. U soudu jsem navrhoval trest při horní hranici trestní sazby, ale je nutno si uvědomit, že u mladistvých je základní sazba 1 – 5 let, takže jsem navrhoval 4 – 5 let. On dostal 4,5 roku, takže mi to jako trest stačilo. Pokud jde o trest jako takový, tak jsme zohlednili to, že byl do té doby obětí svého otce. Tehdy trestní zákon neznal trestný čin zabití, to je až s účinností od roku 2010 v novém trestním zákoníku. Ale to, že byl dlouhodobě týrán, jsme mu přičetli jako výrazně polehčující okolnost. Ovšem na druhé straně mu výrazně přitěžovalo to, že otce napadl zákeřně zezadu v době, kdy otec na něj neútočil. Jinak by se samozřejmě, pokud by otec měl v ruce nůž, dalo uvažovat i o nutné obraně. Takže proto 4,5 roku. Pokud bych to měl srovnat, kdyby byl tehdy trestný čin zabití v rámci trestního zákoníku, tak by ten trest vypadal stejně, protože sazba je tam do deseti let a u mladistvých se krátí na polovinu. Jinak mu samozřejmě neprospělo ani to, že odvolal to svoje původní doznání, protože se tím zbavil další výrazné polehčující okolnosti.

Rodina:

Byl z úplně nebo neúplné rodiny?

On byl z neúplné rodiny, protože žil se svým otcem, který ho prakticky nevychoval. Už předtím byl jako dítě v dětském výchovném ústavu, myslím tady v Hradci Králové, a to ho určitě poznamenalo vývojově.

Jaká výchova v rodině probíhala?

Prakticky neprobíhala, podle mého názoru.

Vyskytovala se v rodině nějaká patologie?

Jedině ty útoky ze strany opilého otce, jinak nic dalšího jsme nezjistili, a tuším, že ani v psychiatrickém, v psychologickém posudku nic takového nebylo. Nebyla zjištěna ani

zmenšená příčetnost, to znamená něco, co by v té osobnosti bylo duševně podstatného, například výraznější duševní porucha, která by snižovala jeho ovládací schopnosti. U něho nic objeveno nebylo.

Vzdělání:

Jak pachatel prospíval ve škole?

To nevím, myslím si, že velmi špatně.

Jak vycházel se spolužáky?

To nevím, to opravdu nevím.

Motivace:

Co vedlo pachatele ke spáchání tohoto činu?

Mladistvý říkal, že byl dlouhodobě týrán, že se otce bál, a že v tu chvíli měl strach o svůj život. To ale zpochybnily důkazy.

Vyskytovalo se u něj už v minulosti nějaké problémové chování?

Ne, nic takového se nezjistilo.

Byl tento čin plánovaný? Plánoval ho pachatel dlouhodobě?

Ne, určitě ne, protože to by si asi připravil nože předem, ale on pro ně zašel v tom náhlém popudu.

Průběh činu (způsob provedení):

Jakou zbraň si pachatel zvolil?

Dva kuchyňské nože.

S jakou brutalitou čin spáchal? To znamená, jestli třeba zasadil hodně těch ran, jestli byl nějak výrazně brutální?

Podle mého názoru to nebylo nic neobvyklého. i když v rámci těch „domácích zabijaček“, když se nad tím zamýšlím, tak vlastně pokud útočily například ženy, tak stačila jedna bodná rána. Takže asi ano, byl zasazen větší počet ran.

Následky činu:

Cítil pachatel pocit viny?

Pokud vím, tak pocit viny určitě cítil, alespoň hned na začátku, takže k tomu jsme také přihlédli. Ale samozřejmě hned vzápětí říkal, že za všechno může táta.

Jaký trest byl pachateli udělen?

Bylo mu uděleno 4,5 roku odnětí svobody.

Udržoval s ním zbytek rodiny styky?

Oni si určitě dopisovali a on se i po návratu z vězení stýká se sestrou, pokud vím.

Dá se předpokládat pokračování trestné činnosti?

Já myslím, že ne. On teď žije v samostatné rodině s dítětem, stydí se za ten čin, lituje toho do teď. Takže já si myslím, že to nepřichází v úvahu, jediné, že by byl týrán a k tomu určitě nedochází. On měl potom ještě drogový delikt, po návratu z vězeňského zařízení pro mladistvé. Já nepředpokládám, že by páchal nějakou další trestnou činnost a pokud vím, alespoň od lidí, s nimiž jsem v kontaktu, protože to je v mém senátním obvodu, tak on není agresivní, nikoho nenapadá, žije spořádaně. Přestěhoval se, založil rodinu a tu trestnou činnost měl ještě před založením rodiny. Takže to vypadá, že rodina ho výrazně stabilizovala. On nechce, aby se mu ten čin připomínal, a toho činu lituje. Dodatečně si myslím, že možná víc než tehdy, když ho spáchal.

Příloha č. 4.: Rozhovor č. 3 – kpt. Ing. Milan Jušta, kriminalista

Rozhovor proběhl 30. 3. 2015, v Hradci Králové.

Obecné:

S kolik případy vražd rodičů spáchaných mladistvými jste se setkal?

Na Rychnovsku byl jeden, Chlumecko druhý, a z dřívější doby řekněme řádově ještě jeden nebo dva případy. Takže celkem tak se čtyřmi, pěti případy za období deseti let.

Myslíte si, že to je častý jev?

Vzhledem k tomu, že ve Východních Čechách bývá přibližně tak osm vražd ročně, včetně pokusů vražd a vzhledem k tomu, že se děje ta otcovražda či matkovražda tak jednou za 2 roky, tak jestli je to častý jev nebo není, to si musíte vyhodnotit sama. Z mého pohledu to je asi jeden případ ze šestnácti.

Myslíte si, že v posledních letech přibývá těchto činů a brutality?

V posledních letech přibývá trestných činů spáchaných mládeží a snižuje se věk osob, které to páchají. Co se týká způsobeného násilí a brutality na těle poškozeného, je to specifické v tom, že vzhledem k tomu, že se jedná o nějaký příbuzenský poměr, tak brutalita je poměrně velká. Nemůžu říct, jestli přibývá nebo ne. Ty případy, které jsem zažil, jsou v podstatě vždy shodné. Je to více způsobů zabití a devastující způsob.

Popište stručně jeden případ.

Pokud to mám velmi rychle shrnout, tak čtrnáctiletý kluk, který nebyl bohužel vlastní. Rodiče si ho vzali úplně od malička, starali se o něj řádně, vychovávali ho, přesto, když přišel do puberty, tak došlo k tomu, že u něj vznikla obrovská nenávist vůči matce. To znamená, rozplánoval si vraždu matky, kterou nakonec provedl, a to takovým způsobem, že si připravil nože, odzkoušel si i jakým způsobem s nimi bude zabíjet. Potom skutečně matku opakovaně bodal, zasadil jí prakticky deset nebo okolo desítky bodných ran do různých částí těla, až matku usmrtil. Směřujících útoků bylo několik a nakonec se to snažil zamaskovat a svést vinu na neznámého pachatele. Nicméně v rámci toho se mu podařilo odcizit nějaké peníze a stopy na místě pak jednoznačně

ukazovaly na něj. Následně to směřovalo k tomu, že se k činu doznal. Jako čtrnáctiletý není trestně odpovědný, takže skončil ve výchovném ústavu.

Rodina:

Byl pachatel z úplně nebo neúplně rodiny?

Pokud pomineme, že to nebyla jeho rodina a oni si ho už jako malého vzali za svého, tak byl z úplné rodiny. Měl otce, měl matku a oba se o něj řádně starali.

Jaká výchova v rodině probíhala?

Starali se o něj oba a řádně. Nejistili jsme žádný velký problém, který by směřoval a ukazoval na to, že tímto způsobem se nakonec vyvine celý případ. Pravda je, že nějaké výchovné problémy začaly v poslední době, proto došlo svým způsobem k přitvrzení v rodině, aby byl nasměrován správným směrem. To probíhalo zejména ze strany matky, což nesl velmi nelibě a vznikla tam obrovská nenávist k matce. Což nebývá tak časté. Tady to opravdu progradovalo velmi vysoko.

Takže žádná jiná patologie v té rodině nebyla, jako alkoholismus, týrání?

Ne ne. Tohle je velmi složité u dětí, které nejsou vlastní. Tam se hodně přebírají vlastnosti předcházejících rodičů, přičemž samozřejmě pro adoptivní rodinu informace o patologii v biologické rodině nejsou známé. Nevím, jestli to je dobře nebo ne. Já si myslím, že není, ale na druhou stranu, zejména problémové děti by potom byly těžko umístitelné. Je to velmi složitá otázka.

Vzdělání:

Jak pachatel prospíval ve škole?

Pachatel prospíval zpočátku dobře, poslední dobou se zhoršoval. Proto tam byl důvod zpřísnění, zejména v učení a jeho koníčky byly omezeny. Jeho výrazným koníčkem byla hra na počítači. Což mu bylo zakazováno vzhledem k tomu, že tam docházelo opravdu jednak k zhoršení prospěchu, jednak i zhoršení chování. A progradovalo to v obrovskou nenávist k matce.

Jak vycházel se spolužáky ve škole?

Se spolužáky vycházel vcelku dobře, dokonce měl některé velmi blízké. Ti nám pomohli objasnit trestný čin, protože byl velmi mazaný a všechno to plánoval. Naštěstí se svěřoval svým vrstevníkům ve třídě, takže od nich se nám velmi rychle podařilo zjistit informace o plánovaném činu a o tom, že si zkoušel, jakým způsobem matku napadne. To znamená, že například zkoušel rozbodat krabici. Plánoval, že matku zabije, nezjistí se, kdo to udělal a on bude žít jenom s otcem a bude mít klid.

Motivace:

Co vedlo pachatele ke spáchání činu?

To, že matka po něm chtěla, aby se věnoval více škole, aby se věnoval svým povinnostem. Měl za úkol doma luxovat, což nemohl přenést přes srdce, že dostal takovýto úkol a všechno to vyvrcholilo touto zvláštní motivací. To je vlastně motiv celého toho jednání, chování matky vůči němu.

Vyskytovalo se u něho již v minulosti problémové chování?

Problémové chování v podstatě ne. V podstatě to všechno začalo tím, jakým způsobem se začal věnovat svému jedinému koníčku, což byl ten počítač a jakým způsobem ho to zasáhlo, když mu začali rodiče v tomto jeho koníčku dělat škrty. a ty škrty mu dělala daleko víc matka, protože se mu víc věnovala. Otec byl více zaměstnaný prací a syn měl k tomu otci trochu blíž. Ale vidím to tak, že to bylo právě kvůli tomu, že matka se mu víc věnovala a chtěla po něm více úkolů, kdežto u otce viděl jenom tu zábavu, navíc mu nic nezakazoval.

Plánoval si pachatel tento čin?

Ano, byl plánovaný dopředu, důkladně i s rozmyslem, jakým způsobem bude pachatel, kterého si vymyslel, ustupovat z domu. Připravil a rozbil dveře, aby to skutečně vypadalo, že tam byl někdo cizí. Sám popsal i své napadení, byl zraněný na ruce, protože mu vyklouznul nůž, když bodal matku, takže se i sám pořezal. Takže to zpočátku všechno dobře sehrál, že je někdo jiný napadl doma, jak matku, tak jeho. Nicméně stopy tam byly jednoznačně usvědčující vůči němu.

Průběh činu (způsob provedení):

Jakou zbraň si pachatel zvolil? To bylo již řečeno, že to byl nůž.

Bylo to víc nožů. Měl připraveno víc nožů, víc variant. Ten jeden nůž dokonce zlomil o matku.

S jakou brutalitou čin spáchal?

S obrovskou brutalitou, což ale nebývá nezvyklé u takovýchto činů. Čím bližší člověk a čím větší nenávisť, tím větší násilí.

Následky činu:

Cítil pachatel pocit viny?

To je velmi zajímavá otázka. Pachatel byl opakovaně vyslýchaný k věci, dokonce byl vyslýchaný i bezprostředně poté, co byl umístěn do diagnostického ústavu, kdy ještě probíhalo trestní řízení. Byl několikrát vyslýchán a na opakovaný dotaz, zda by toto provedl, poté co už věděl, že je to takto špatně, že se takhle chovat nesmí, tak odpověděl, že by to provedl znovu, pokud by se k němu matka chovala tak, jak se chovala. Což velmi důrazně poukazuje na to, jaký typ člověka to je. a přestože je velmi mladý a teprve se vyvíjí, tak ta patologie je tam velmi silná a velmi nebezpečná. a směřuje to k tomu, že u takto mladého člověka, protože není trestně odpovědný, nebude potrestán a co je horší, tak nikdy nikdo nebude vyrozuměn, že něco takového provedl, tak tato patologie hrozí znovu a velmi nebezpečně. Uvidíme, jestli se s ním ještě setkám.

Jaký trest byl pachateli udělen?

U něho to není trest, ale forma opatření, protože v trestním řízení to skončilo odložením pro věk. Ale proběhl soud pro děti a mládež, v rámci kterého mu bylo uděleno výchovné opatření a to je ústavní dohled formou výchovného ústavu.

Udržuje s ním styky zbytek rodiny?

Otec ho hodně navštěvoval. Zezačátku nás velmi překvapilo, jakým způsobem se postavil k věci. Začal považovat syna za jedinou část rodiny, když byla matka mrtvá,

což je trochu zvláštní, protože právě syn matku usmrtil. Vztahy s ním dál udržují a jakým způsobem se to vyvine dál, to se uvidí.

Dá se předpokládat pokračování v trestné činnosti?

U takhle mladých lidí s takovouto patologií jako má on, je to velmi nebezpečné, protože už jednou provedl něco, co měl ve svých představách. Spousta lidí tyto věci má ve svých představách, ale málokdo je realizuje. To jsou takové ty „já bych tě opravdu nejradši zabil“, ale normální člověk si to zváží ve svém svědomí a nic takového neudělá. Tohle normální není, on tu hranici už překročil, a předpoklad, že jí může překročit znovu je velmi vysoká. Když se mu něco nebude líbit, když bude mít s něčím problém, nebo když mu někdo v něčem nevyhoví. Jeho osobnost se vytváří, a předpoklad, že by šel správným směrem, je podle mě málo pravděpodobný. Takže se obávám, že s tímto klientem bychom se mohli ještě setkat.

Příloha č. 5.: Rozhovor č. 4 – Mgr. Adam Kafka, soudce

Rozhovor proběhl 15. 4. 2015, prostřednictvím e-mailu.

Obecné:

S kolika případy mladistvých vrahů rodičů jste se setkal?

Za mého působení na Krajském soudu Brno (od roku 2011) pouze s jediným případem – pokus vraždy, spáchaný mladistvou na své matce.

Myslíte si, že je to častý jev?

Z hlediska statistického jistě ne, otázkou je však latence této trestné činnosti v případech, kdy není skutek dokonán (i v mnou popisovaném případě), pokud by poškozená nakonec nedospěla k závěru, že je nutno věc oznámit policii, čin by zřejmě zůstal neodhalen.

Myslíte si, že v posledních letech přibývá těchto činů a brutality?

To obecně nelze říci, právě s ohledem na statisticky nerelevantní údaje.

Popište stručně jeden případ.

Pachatelkou byla mladistvá, sedmnáctiletá dívka, která se pokusila zavraždit svou matku. Další informace uvedu citací z výroku rozsudku:

Nejpozději v měsíci únoru 2013 pojala mladistvá úmysl usmrtit svou matku, se kterou měla dlouhodobé opakované konflikty, a za účelem přesvědčit k pomoci se spácháním tohoto činu i obžalovaného (svého přítele). s ním v tomto směru komunikovala minimálně formou tzv. rychlých zpráv prostřednictvím svého mobilního telefonu zn. iPhone 5 a mobilního telefonu obžalovaného zn. iPhone 4. Konkrétně dne 16. 2. 2013 mezi 10:21 a 10:31 hod. mladistvá obžalovanému sdělila, že „už to má stejně za pár, že vymyslela lepší plán, že jí dají čichnout tam toho, a pak to udělají tak, že uklízela nahoře na polici, stála na lince a spadla, rozbitá hlava nebo zlomený vaz“, tázala se obžalovaného, zda „má strach“, zda „to teda udělají spolu“, a že „jsou strašný hlavičky na sviňárny, ale nesmí nikdy na sebe nic udělat“, dále dne 4. 3. 2013 mezi 8:30 a 8:33 hod. se mladistvá obžalovaného dotázala zda „ji zabijou dneska“, k dotazu obžalovaného „jak“, uvedla, že „by to chtělo to ředidlo“, poté mladistvá dne 4. 3. 2013

mezi 8:34 a 8:56 prostřednictvím svého mobilního telefonu iPhone 5 provedla ve webovém prohlížeči tohoto zařízení řadu vyhledávacích dotazů na téma omamné látky, těkavé látky, ředidla, apod., a namísto toho, aby obžalovaný mladistvé v jejím záměru zabránil i bez toho, aniž by sebe nebo ji uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání, buď tak, že jí její záměr rozmluví nebo tak, že vše oznámí poškozené, nic z toho neučinil, načež mladistvá dne 4. 3. 2013 v době po 21:30 hod. v obývacím pokoji bytu na ulici v Brně, poté, co poškozená ulehla na podlahu a usnula, tuto fyzicky napadla nejméně sedmi údery blíže nezjištěným tupým předmětem do vlasaté části hlavy, a když se poškozená probudila a začala se bránit, pokračovala v útoku na ni, kdy po ní hodila budík, který směřovala do oblasti trupu a kladívkem ji udeřila do ruky, ve které poškozená držela telefon a chtěla si přivolat pomoc, a poškozená v důsledku napadení utrpěla mnohočetné tržně-zhmožděné rány ve vlasaté části hlavy, zhmoždění pravé ruky, hematomy na zevní ploše levého ramenního kloubu a na levém boku břišní krajiny a drobnou oděrku na hřbetu pravé ruky, a pouhou shodou okolností, nezávislých na vůli mladistvé, zejména proto, že údery vedené mladistvou na hlavu poškozené byly ztlumeny vlasy poškozené a část kinetické energie úderů byla vstřebána měkkou podložkou, na které poškozená ležela, nedošlo k podstatně vážnějšímu až život ohrožujícímu zranění poškozené, jako je např. zlomenina kostní klenby a spodiny lebni, krvácení do dutiny lebni, či zhmoždění a otok mozku.

Rodina:

Byla z úplné nebo neúplné rodiny?

Zpočátku úplné, poté došlo k rozvodu rodičů, nicméně ti i přes rozvod spolu dokázali komunikovat.

Jaká výchova v rodině probíhala?

I v době, kdy žil otec s rodinou, býval na delších pracovních cestách. Výchovu zajišťovala převážně matka, nicméně stylem: nejsem maminka ale nejlepší kamarádka.

Vyskytovala se v rodině nějaká patologie (alkoholismus, syndrom CAN, domácí násilí)?

Ne, žádná patologie se v rodině nezjistila.

Vzdělání:

Jak pachatelka prospívala ve škole?

Do puberty byla pachatelka premiantkou třídy, navštěvovala sportovní gymnázium a závodně se věnovala plavání.

Jak vycházela se spolužáky?

Do jisté doby dle všeho bez problému, pak měla její vztahy narušit skutečnost, že se mezi spolužáky objevily její intimní fotografie.

Motivace:

Co vedlo pachatelku ke spáchání tohoto činu?

Opakované, z vnějšího pohledu banální, výchovné konflikty s matkou, která pro mladistvou nepředstavovala žádnou autoritu.

Vyskytovalo se u ní již v minulosti problémové chování? (agrese, šikana,...)

V r. 2012 se pokusila o sebevraždu, která byla pravděpodobně demonstrativní, následně tu byl několikadenní útěk z domova spojený s krádeží peněz matce.

Plánovala si pachatelka tento čin?

Ano, plánovala ho dlouhodobě a podrobně. Pokusila se k němu svést i svého přítele.

Průběh činu (způsob provedení):

Jakou zbraň si pachatelka zvolila?

Pravděpodobně (nepodařilo se bezpečně prokázat, zbraň nebyla nalezena) to byl jeden z pohárů, který dříve získala za plavání.

S jakou brutalitou čin spáchala?

S brutalitou úměrnou použitému nástroji.

Následky činu:

Cítila pachatelka pocit viny?

Bohužel, ani v nejmenším.

Jaký trest byl pachatelce udělen?

Byla odsouzena ke 3 letům nepodmíněně ve věznici pro mladistvé.

Udržuje s ní styky zbytek rodiny?

Pokud je mi známo, tak určitě rodina ze strany otce, která však měla tendence již v průběhu trestního řízení mladistvou omlouvat.

Dá se předpokládat pokračování trestné činnosti?

To asi nelze přesně říci. S ohledem na postoj mladistvé k činu a na zjištěnou poruchu osobnosti se to nedá vyloučit.

Příloha č. 6.: Rozhovor č. 5 – kpt. Mgr. Jan Žerovnický, kriminalistka

Rozhovor proběhl 17. 4. 2015, prostřednictvím e-mailu.

Obecné:

S kolika případy jste se setkal?

Za svoji praxi jsem se setkal asi se třemi případy tohoto charakteru. Myslím si, že to je jev, který se stává velmi zřídka, častější je opačná situace, kdy rodiče zavraždí své dítě. Případně rodiče či prarodiče zavraždí dospělý pachatel.

Myslíte si, že v posledních letech přibývá těchto činů a brutality?

Myslím si, že to je jev, který se stává velmi zřídka, častější je opačná situace, kdy rodiče zavraždí své dítě. Případně rodiče či prarodiče zavraždí dospělý pachatel. Jinak agresivity a brutality ve světě přibývá, takže pravděpodobně i mezi mladými lidmi bude tento trend rozšířen.

Popište stručně jeden případ.

Popisovaný případ se stal v roce 2000, v prosinci. Pachatel pocházel z normální rodiny, zavražděný byl jeho nevlastní otec, matka a polorodý bratr. Biologický otec tragicky zahynul při dopravní nehodě, pachatel k němu měl velmi silný citový vztah. Chlapec nesnášel svého nového otce, svůj čin dopředu plánoval. Za zbraň si zvolil pistoli, tuto ukradl v bytě svého spolužáka a potápěčský nůž. Skutek se stal v rodinném domě prarodičů, kde pachatel bydlel se svým novým otcem, který byl arabského původu. Matka tou dobou byla se svým novým manželem v šestém měsíci těhotenství a společně s tímto novým manželem měla ještě tříletého syna. Pachatel nejdříve několika ranami nožem usmrtil svoji matku. Když této přispěchal na pomoc její tříletý syn, zavraždil nožem i jeho. Matčino tělo nechal na místě a zavražděného bratříčka odtáhl v domě do dalšího patra, kde jej pohodil v prázdné místnosti. Potom si sedl před byt, kde čekal asi dvě hodiny na příchod nevlastního otce, kterého pak na chodbě před bytem zastřelil. Čin byl spáchán s neskutečnou brutalitou. Poté dům opustil a odešel ven, kde fotografoval různé noční záběry, protože fotografování byl jeho koníček. Když se vrátil za několik hodin do bydliště, tak nahlásil, že jeho celá rodina byla vyvražděna. Kromě jiného pak

ve své obhajobě operoval tím, že si venku vzal od neznámého člověka nějakou drogu a na nic si nepamatuje. Posléze se k činu přiznal pod tíhou důkazů a zajištěných stop.

Rodina:

Byl pachatel z úplné nebo neúplné rodiny?

Pachatel byl z úplné rodiny do té doby, než jeho biologický otec zemřel při dopravní nehodě, k němu chlapec choval velmi silný citový vztah. Poté si matka vzala jeho nevlastního otce – Araba.

Jaká výchova v rodině probíhala?

Do okamžiku, než přišel do rodiny otčím, byla výchova normální. Po jeho příchodu začala obrovská nenávisť vůči němu, která se později přenášela i na matku.

Vyskytovala se v rodině nějaká patologie?

Ne, žádná patologie se v rodině nevyskytovala, docházelo pouze k nějakým hádkám s matkou a otčímem.

Vzdělání:

Jak pachatel prospíval ve škole?

Pachatel studoval střední školu s průměrným prospěchem.

Jak vycházel se spolužáky?

Jeho spolužáci ho vnímali jako normálního a bezproblémového kluka.

Motivace:

Co vedlo pachatele ke spáchání činu?

Nenávisť k nevlastnímu otci i matce, kteří ho navíc odstavili od jeho otce tak, že mu nemohl ani chodit na hrob. Navíc měli s otčímem, který byl arabského původu, odlišné hodnoty a názory.

Vyskytovalo se u něho již v minulosti problémové chování?

Žádné výrazné problémy neměl, co vím.

Plánoval pachatel tento čin? Dlouhodobě?

Ano, čin byl plánovaný, a to z dlouhodobého hlediska.

Průběh činu (způsob provedení):

Jaká byla použitá zbraň?

Potápěčský nůž a pistole ráže 7.65.

S jakou brutalitou čin spáchal?

Jak už jsem uvedl, brutalita byla nesmírná, už vzhledem k tomu, že zavraždil těhotnou matku a malého bratra.

Následky činu:

Cítil pachatel pocit viny?

Tak zpočátku necítil vinu, to až v průběhu vyšetřování, kdy si uvědomil, co všechno spáchal.

Jaký trest mu byl udělen?

Dostal 13 let odnětí svobody, vzhledem k jeho nízkému věku se to drželo při dolní hranici trestní sazby.

Udržoval s ním styky zbytek rodiny?

Z rodiny s ním nadále udržovala styky babička s dědečkem, se kterými měl vždy dobrý vztah a měl je rád.

Dá se u něho předpokládat pokračování v trestné činnosti?

Pokračování v trestné činnosti je u něho nepravděpodobné a nepředpokládáme ho.